

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.032.05.2021

Pan
Tomasz Cudny
Prezes
Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A.
w Jastrzębiu Zdroju
Al. Jana Pawła II 4
43-330 Jastrzębie Zdrój

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/019 – Przygotowanie i realizacja „Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce”

Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1913) **wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorcy**. W dalszej części wystąpienia fragmenty zawierające informacje podlegające wyłączeniu ze względu na tajemnicę przedsiębiorcy oznaczono jako: [...]**JTP**.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. ¹ , Al. Jana Pawła II 4, 43-330 Jastrzębie-Zdrój.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Cudny – Prezes Zarządu JSW S.A. od 28 sierpnia 2019 r. do nadal; poprzednio Prezesami Zarządu byli: - od 30 listopada 2017 r. do 10 czerwca 2019 r. – pan Daniel Ozon, - od 11 czerwca 2019 r. do 3 lipca 2019 r. – pan Robert Małek (delegowany członek Rady Nadzorczej do wykonywania funkcji Prezesa Zarządu) - od 4 lipca 2019 r. do dnia 30 lipca 2019 r. – pan Rafał Pasieka (p.o. Prezesa Zarządu), - od 1 sierpnia 2019 r. do 17 stycznia 2021 r. – pan Włodzimierz Hereźniak, - od 18 stycznia 2021 r. do 28 lutego 2021 r. – pan Artur Dyczko (p.o. Prezesa Zarządu), - od 1 marca 2021 r. do 8 lipca 2021 r. – pani Barbara Piontek, - od 9 lipca 2021 r. do 27 sierpnia 2021 r. – pana Stanisława Prusek (delegowany do czasowego wykonywania funkcji Prezesa Zarządu).
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania na rzecz realizacji zadań „Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce ² ” i ich efekty.
Okres objęty kontrolą	2018-2021 (III kwartały), z uwzględnieniem dowodów sprzed i po tym okresie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Jacek Kordanowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/234/2021 z dnia 30 września 2021 r. Renata Gigoń, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/236/2021 z dnia 4 października 2021 r. Bogusława Pała, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/249/2021 z dnia 20 października 2021 r.

(akta kontroli: Tom I str. 1-3)

¹ Zwana dalej: JSW lub *Spółką*.

² Zwanego dalej *Programem*.

³ Dz.U. z 2020 r. poz. 1200; zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

JSW aktywnie uczestniczyła w opracowaniu *Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce do 2030 r.*⁵ składając do niego uwagi, które zostały uwzględnione. Przekazane do Agencji Rozwoju Przemysłu S.A.⁶ w związku z opracowywanym *Programem* informacje na temat planowanych do osiągnięcia wskaźników realizacji celów zostały sporządzone w oparciu o *Strategię JSW SA z uwzględnieniem spółek zależnych Grupy Kapitałowej JSW na lata 2018-2030*⁷.

W okresie objętym kontrolą *Spółka* realizowała przyjęte w obowiązującej *Strategii* założenia, w tym zaplanowane projekty i zadania, jednakże w wielu przypadkach nie osiągnęła zakładanego poziomu wskaźników, na co wpływ miał nie tylko odnotowany od 2019 r. spadek cen węgla na rynkach światowych, ale również pandemia COVID-19, która w istotny sposób wpłynęła zarówno na koszty funkcjonowania *Spółki*, jak i na spadek popytu na węgiel koksujący będący podstawą przychodów JSW. W związku z realizacją siedmiu celów przewidzianych w *Programie*, JSW poniosła w badanym okresie koszty w łącznej wysokości 1 896 377,3 tys. zł.

Zakładane przez *Spółkę* podstawowe wskaźniki rentowności i płynności zostały osiągnięte jedynie w latach 2018 i 2019. W 2020 r. zakładanego poziomu tych wskaźników nie osiągnięto. Spowodowane to było gwałtownym pogorszeniem sytuacji finansowej spółki, a spadek ceny sprzedaży węgla poniżej kosztu jego wytworzenia skutkowało uzyskaniem przez *Spółkę* ujemnego wyniku finansowego.

W całym okresie objętym kontrolą koszty administracyjne działalności JSW, koszty zużycia materiałów i energii, a także koszty usług obcych związanych z produkcją węgla przekraczały planowane wartości. W 2018 r. koszty te były równoważone wzrostem przychodów ze sprzedaży, co wynikało z wysokich cen węgla na rynku. Od 2019 r. cena ta zaczęła wykazywać tendencję spadkową, aż do osiągnięcia najniższego poziomu w 2020 r. *Spółce* nie udało się też osiągnąć założonych w *Strategii* celów w zakresie zwiększenia wielkości wydobycia i sprzedaży węgla.

W 2019 i 2020 r. wielkość nakładów inwestycyjnych na udostępnienie nowych złóż była wyższa od planowanych. W efekcie zasoby przemysłowe i operatywne JSW wzrosły w wyższym stopniu niż planowano.

W okresie objętym kontrolą zatrudnienie w JSW istotnie się zwiększyło, co przy jednoczesnym spadku wydobycia przełożyło się na spadek wydajności⁸ w *Spółce* oraz wyższy niż zakładano udział kosztów pracy w kosztach wydobycia węgla. Na wzrost udziału kosztów pracy w kosztach produkcji węgla znaczący wpływ miało również przywrócenie wypłaty zawieszonych w latach poprzednich składników wynagrodzeń⁹.

Spółka nie osiągnęła też wszystkich zakładanych w planach wskaźników służących do pomiaru stopnia oddziaływania na środowisko, a wydatki na działania zmierzające do realizacji zakładanych w tym zakresie celów wyniosły w badanym okresie łącznie [...] TP.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 23 stycznia 2018 r., z uwzględnieniem korekt przyjętych przez Radę Ministrów 30 września 2019 r.

⁶ Zwana dalej: „ARP”.

⁷ Zwana dalej: *Strategią*. W 2020 r. *Strategia* została zaktualizowana.

⁸ Liczony w tonach na jednego zatrudnionego.

⁹ Takich jak nagroda z okazji Dnia Górnika, rekompensaty za pracę w soboty, niedziele i święta, nagroda roczna (tzw. 14-ta pensja) oraz świadczenie związane z deputatem węglowym.

W okresie objętym kontrolą dwa spośród czterech wskaźników jakości węgla energetycznego, tj. wartość opałowa (Q_{f^r}), zawartość siarki (S_{f^r}) wskazywały na poprawę jakości wydobywanego węgla w odniesieniu do wielkości tych wskaźników przyjętych w planach. W stosunku do przyjętych założeń wartość opałowa wzrastała, a zawartość siarki systematycznie spadała. Pogorszyły się jednak wskaźniki zawartości popiołu (A^r) i zawartości wilgoci (W_{f^r}), które osiągały wyższy poziom niż zakładano. W odniesieniu do jakości wydobywanego węgla koksowego korzystniej ukształtowały się wskaźniki zawartości popiołu (A^d) i zawartości siarki (S_{f^d}), przyjmując wielkości niższe od zakładanych w planie, lecz wskaźnik spiekalności jedynie w 2020 r. osiągnął zakładaną wartość¹⁰.

JSW terminowo¹¹ składała do ARP sprawozdania z wykonania wskaźników określonych na potrzeby realizacji *Programu*, jednakże nie wszystkie przekazywane informacje w zakresie wykonania wskaźników były prezentowane jednolicie lub zgodnie z przedłożoną do badania dokumentacją źródłową. Skorygowane w trakcie kontroli wartości tych wskaźników zostały przekazane do ARP 25 listopada 2021 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR Działania na rzecz realizacji zadań *Programu* i ich efekty

1. Udział JSW w opracowaniu *Programu*

Opis stanu faktycznego

JSW uczestniczyła w opracowaniu *Programu* oraz wносиła uwagi do jego treści. P.o. Dyrektora Biura Strategii JSW wskazał, że: *spotkania w zakresie Programu odbywały się przed 18.08.2017 r. i uczestniczył w nich Zastępca Prezesa Zarządu ds. Strategii i Rozwoju.*

Pismem z 18 sierpnia 2017 r. Minister Energii¹³ zwrócił się z prośbą do JSW o zgłoszenie uwag do projektu *Programu*. W odpowiedzi z 6 września 2017 r. *Spółka* przekazała uwagi, które – w odniesieniu do celów szczegółowych – w całości zostały uwzględnione w ostatecznej wersji *Programu*.

(akta kontroli: Tom I, str. 55, 57-104)

W celu w celu zapewnienia realizacji zapisów przyjętego przez Radę Ministrów *Programu* Zarząd JSW uchwałą nr 463/IX/2018 w dniu 21 czerwca 2018 r., powołał Pomocniczy Komitet Sterujący¹⁴, w skład którego wchodziłi przedstawiciele *Spółki* oraz związków zawodowych. Zmiany w składzie osobowym *Komitetu* były dokonywane uchwałami Zarządu JSW.

Prezes Zarządu JSW wyjaśnił, że: *Komitet funkcjonuje do chwili obecnej. Posiedzenia Pomocniczego Komitetu Sterującego odbywają się stosownie do potrzeb, średnio raz w miesiącu, w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu.*

W badanym okresie odbyły się łącznie 33 posiedzenia *Komitetu*, z czego w 2018 r. – pięć¹⁵, w 2019 r. – osiem, w 2020 r. – 14, a w pierwszej połowie 2021 r. – sześć posiedzeń.

¹⁰ Wzrost w stosunku do planu o 1,3%

¹¹ Tj. zgodnie z terminami wskazanymi w pismach z Ministerstwa Energii i Ministerstwa Aktywów Państwowych.

¹² Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ Zwany dalej: „ME”.

¹⁴ Zwany dalej: *Komitetem*.

¹⁵ Pierwsze 18 lipca 2018 r.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że: *formalnej współpracy pomiędzy Pomocniczym Komitetem Sterującym w ramach JSW S.A. a Komitetem Sterującym przy Ministrze Energii nie było, nie mniej, członkowie Pomocniczego Komitetu Sterującego byli i są w stałym kontakcie z przedstawicielami Ministerstwa w tematach poruszanych w trakcie posiedzeń. (...) Zakres działania Komitetu obejmuje czynności opiniotwórcze i analityczne w zakresie aktualnego funkcjonowania JSW S.A. oraz prowadzonego dialogu ze stroną społeczną.*

Na posiedzeniach Komitetu omawiano m.in.:

- sprawy związane z bieżącą działalnością *Spółki*,
- założenia do projektów rocznych Planów Techniczno-Ekonomicznych na lata 2020-2021, w tym w zakresie wydobycia, robót korytarzowych i inwestycji,
- sytuację produkcyjną i finansową JSW,
- wpływ pandemii COVID-19 na rynek węgla koksowego, koksu i stali,
- sprzedaż przez JSW węgla koksowego i koksu¹⁶,
- działania podjęte w ramach *Programu Działań Dostosowawczych*, m.in. w zakresie: inwestycji, odmetanowania kopalń oraz gospodarczego wykorzystania metanu JSW,
- *Strategię Energetyczną Grupy Kapitałowej JSW SA*, w zakresie realizacji projektów związanych z gospodarczym wykorzystaniem metanu (dot. ujęcia i zagospodarowania metanu),
- aktualną sytuację związaną z odmetanowaniem kopalń JSW.

(akta kontroli: Tom I, str. 29-37, 105-117)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że: *zgodnie z Zarządzeniem Ministra Energii z dnia 6 kwietnia 2018 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. górnictwa przy Ministrze Energii przedstawiciele JSW S.A. nie wchodzi w skład Komitetu Sterującego ds. górnictwa przy Ministrze, wobec powyższego nie uczestniczyli w posiedzeniach ww. Komitetu Sterującego, jak również żaden z przedstawicieli JSW S.A. nie wchodził w skład stałej grupy roboczej o charakterze doradczo-opiniującym przy Ministrze. Wyjaśnił też, że organy nadzorcze Spółki przyjmowały dokument *Strategii Spółki*, który uwzględniał założenia Programu oraz kierunki rozwoju GK JSW mając na uwadze oczekiwania akcjonariuszy.*

(akta kontroli Tom I, str. 29-37)

W okresie objętym kontrolą w *Spółce* zostały przyjęte dwie strategie:

- *Strategia JSW S.A. z uwzględnieniem spółek zależnych Grupy Kapitałowej JSW na lata 2018-2030* zatwierdzona 12 grudnia 2017 r. uchwałą Rady Nadzorczej JSW nr 721/IX/2017;
- *Strategia JSW S.A. z uwzględnieniem spółek zależnych Grupy Kapitałowej JSW na lata 2020-2030* zatwierdzona 12 lutego 2020 r. uchwałą Rady Nadzorczej JSW S.A. nr 235/X/20.

Strategie te zawierały plany rozwoju Grupy Kapitałowej JSW¹⁷, a zawarte w nich informacje dotyczyły organizacji funkcjonowania strategicznych segmentów działalności *Grupy*, w tym segmentu wydobycia, koksowniczego i energetycznego w zakresie sprzedaży węgla koksowego, energetycznego i koksu, a także zarządzania zasobami ludzkimi i finansowania działalności *Grupy*. Dokumenty te zawierały również strategie wspierające jej główną działalność (*Innowacyjności, Informatyczną IT/OT, Jakości, Transportu i Gospodarowania odpadami górnictwymi*). W ramach *Strategii* dokonano analizy ryzyk związanych z jej realizacją oraz opracowano *Zasady Zrównoważonego Rozwoju* dotyczące m.in. *Bezpieczeństwa*

¹⁶ Posiedzenia w 2020 r.

¹⁷ Zwana dalej: *Grupą* lub „GK”.

i Higieny Pracy oraz Ochrony Środowiska. Zawarte w Strategiach założenia były zbieżne z celami, jakie wykazano w Programie.

(akta kontroli: Tom III str. 5 -286)

Pismem z dnia 30 marca 2018 r. Ministerstwo Energii zwróciło się do Spółki o wypełnienie tablic z przewidywanymi danymi techniczno-ekonomiczno-finansowymi oraz inwestycyjnymi, niezbędnymi do wyliczenia i zbilansowania sektora górnictwa w latach 2018-2020 oraz w perspektywie do 2030 r., a także ustalenia wskaźników bazowych i docelowych dla poszczególnych celów Programu.

Zgodnie z ww. pismem, wskaźniki miały być przygotowane w oparciu o wielkości wynikające ze strategicznych dokumentów przedsiębiorstw górniczych i stanowić podstawę do okresowych ocen prawidłowości realizacji Programu.

W odpowiedzi na powyższe JSW, pismem z dnia 13 kwietnia 2018 r.¹⁸, przekazała do ME wypełnione tablice wraz z danymi za rok 2016¹⁹ oraz na lata 2018, 2019, 2020, 2025 i 2030.

P.o. Dyrektora ds. Strategii JSW wyjaśnił, że: (...) zgodnie z otrzymanym pismem Ministerstwa Energii z dnia 30.03.2018 roku - wypełnienie tablic (w agregacji do poziomu Spółki) danymi techniczno-ekonomiczno-finansowymi oraz inwestycyjnymi przygotowane zostało w oparciu o wielkości wynikające z aktualnie obowiązujących strategicznych dokumentów Spółki.

(akta kontroli: Tom I str. 4, Tom III str. 430-431)

Dnia 31 stycznia 2018 r. i 11 października 2019 r. JSW zawarła z ARP dwie umowy o zachowaniu poufności; których celem było ustalenie zasad udostępniania i przetwarzania przekazywanych przez JSW danych i informacji w sposób zapewniający zachowanie ich poufności, zgodnie z obowiązującymi przepisami. W oparciu o zawarte w tych umowach ustalenia Spółka regularnie przekazywała do ARP raporty z wykonania wskaźników służących do pomiaru realizacji poszczególnych celów Programu.

(akta kontroli: Tom I, str. 11-28)

P.o. Dyrektora Biura Strategii JSW wyjaśnił, że (...) zgodnie z § 20, ust. 2 pkt 12) Statutu JSW S.A. do uprawnień Rady Nadzorczej należy zatwierdzanie strategii funkcjonowania Spółki, (...). Wśród członków Rady Nadzorczej JSW S.A. powoływani są także przedstawiciele Ministerstwa Aktywów Państwowych (wcześniej Ministerstwa Energii), którzy przed zatwierdzeniem dokumentu strategii zapoznają się z nim oraz uczestniczą w jego przygotowaniu. W związku z powyższym MAP/ME pośrednio (poprzez przedstawicieli Ministerstwa w Radzie Nadzorczej) uczestniczy w przygotowaniu strategii Spółki. (...) ARP S.A. Oddział w Katowicach prowadzi monitoring funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego w Polsce oraz wykonuje dodatkowe zadania na zlecenie Ministra Aktywów Państwowych. ARP S.A. nie uczestniczy w merytorycznym przygotowaniu dokumentu Strategii JSW S.A.

P.o. Dyrektora Biura Strategii JSW wyjaśnił również, że w JSW S.A. powołany został Komitet ds. Strategii Rozwoju przy Radzie Nadzorczej JSW, który ma charakter doradczy i opiniotwórczy wobec Rady Nadzorczej i jest powoływany w celu przedstawiania Radzie Nadzorczej wniosków, rekomendacji, opinii i sprawozdań dotyczących zakresu realizowanych zadań. Podczas opracowywania przedmiotowych Strategii, przyjęte założenia oraz planowane kierunki rozwoju są omawiane z ww. Komitetem przed zatwierdzeniem dokumentu Strategii.

(akta kontroli: Tom I, str. 39, 56)

¹⁸ Znak: DE.EC.0770/16/2018

¹⁹ Dane bazowe.

2. Cele Programu i Strategii JSW oraz ich realizacja

2.1. Cel szczegółowy nr 1 Programu: *Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno-finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych.*

2.1.1 Analizy sytuacji JSW oraz jej dokumenty planistyczne

[...] TP

(akta kontroli: Tom III, str. 5-286)

Oprócz *Strategii*, Spółka opracowywała roczne plany techniczno-ekonomiczne²⁰ zarówno dla siebie, jak dla całej Grupy, a także *Strategię jakości produktu dla GK JSW na lata 2020 – 2030* i *Politykę zarządzania jakością badania złoża i produktu w GK JSW*²¹.

Przyjęte na poszczególne lata okresu objętego kontrolą PTE JSW²² obejmowały m.in.: podstawowe kierunki działalności na rok obowiązywania PTE, politykę zatrudnienia i funduszu płac oraz działalność inwestycyjną Spółki.

Wskazana w PTE działalność inwestycyjna w każdym roku obejmowała:

- udostępnianie nowych zasobów poprzez realizację rozbudowy poziomej i pionowej kopalń,
- utrzymanie bieżącej zdolności wydobywczych kopalń,
- zmniejszenie pracochłonności,
- ograniczenie awaryjności poprzez pozyskanie nowoczesnych maszyn i urządzeń,
- zwiększenie przemysłowego wykorzystania metanu,
- poprawę warunków BHP,
- poprawę jakości węgla i dostosowanie produkcji do potrzeb klienta poprzez modernizację zakładów przerobczych w kopalniach,
- ochronę środowiska naturalnego.

W lutym 2020 r. JSW dokonała aktualizacji PTE na ten rok, co było wynikiem sytuacji pandemicznej wywołanej COVID-19. W celu przeciwdziałania skutkom COVID-19 i utracie płynności podjęto działania oszczędnościowe polegające na ograniczeniu zaplanowanych nakładów inwestycyjnych. Działania w JSW polegały w większości na przesunięciu w czasie zadań inwestycyjnych, w szczególności w zakresie budownictwa inwestycyjnego. Ograniczenia dotyczyły też zakupów gotowych dóbr, infrastruktury, dyspozytorni, klimatyzacji, przedsięwzięć informatycznych, komór materiałów wybuchowych, zakładów przeróbki mechanicznej węgla²³, maszyn i urządzeń transportu dołowego oraz urządzeń pomiarowych.

(akta kontroli: Tom I str. 251-252)

2.1.2 Poprawa jakości produktów Spółki

²⁰ Zwane dalej „PTE”.

²¹ Uchwałą Zarządu JSW SA Nr 440/X/2019 z dnia 30 grudnia 2019 r. przyjęto: *Strategię jakości produktu dla GK JSW na lata 2020 – 2030* oraz *Politykę zarządzania jakością badania złoża i produktu w GK JSW*.

²² 1) Plan Techniczno-Ekonomiczny JSW S.A. na 2018 rok przyjęty uchwałą Zarządu JSW S.A. nr 61/IX/2018 z dnia 23.01.2018 r., 2) Plan Techniczno-Ekonomiczny JSW S.A. na 2019 rok przyjęty uchwałą Zarządu JSW S.A. nr 293/IX/2019 z dnia 24.04.2019 r., 3) Plan Techniczno-Ekonomiczny JSW S.A. na 2020 rok przyjęty uchwałą Zarządu JSW S.A. 118/X/2020 z dnia 18.02.2020 r. oraz jego aktualizacja przyjęta uchwałą Zarządu JSW S.A. nr 629/X/2020 z dnia 27.10.2020 r., 4) Plan Techniczno-Ekonomiczny JSW S.A. na 2021 rok przyjęty uchwałą Zarządu JSW S.A. nr 333/X/2021 z dnia 25.05.2021 r.

²³ Zwanych dalej „ZMPW”.

W ramach przyjętych strategii *Spółka* opracowała tzw. *Program Jakość*, którego podstawowym celem było zapewnienie bieżącego monitorowania, jak również nadzór nad jakością produktów *Grupy* na każdym etapie ich produkcji. W rezultacie, nastąpić miało zwiększenie potencjału produkcji oraz stabilizacja jakości węgla. W ramach realizacji tego programu założono:

- planowanie rozczinki pokładów w sposób zapewniający optymalną gospodarkę złożem,
- prognozowanie jakości węgla handlowego,
- współdziałanie kopalnianych służb geologicznych, górniczych i kontroli jakości ze służbami techniczno-technologicznymi w koksowni *Grupy*,
- kooperację JSW i JSW KOKS S.A.²⁴ w celu zapewnienia wysokiej jakości produktów,
- bieżącą współpracę służb technicznych Biura Produkcji z kontrahentami *Grupy* w obszarze kontroli jakości węgla handlowego.

Zwiększenie uzysku węgla koksowego miało być realizowane poprzez inwestycje w zakładach przeróbki mechanicznej węgla w kopalniach JSW, co opisano w dalszej części nin. wystąpienia, w punkcie dotyczącym realizacji celu związanego z dywersyfikacją wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego.

(akta kontroli: Tom I str. 204-206)

W ramach określonego w *Programie* celu dotyczącego poprawy opłacalności eksploatacji i wdrożenia metodologii oceny efektywności ekonomicznej ścian, parceli i rejonów eksploatacyjnych, *Spółka* ponosiła nakłady na geologiczne modelowanie strategicznych złóż, partii zasobowych i poziomów wydobywczych wszystkich kopalń/ruchów JSW oraz na opracowanie harmonogramów produkcji.

Modelowanie geologiczne polegało m.in. na wprowadzaniu do programu informatycznego [...] TP danych z odwiertów geologicznych i geologicznych prób bruzdowych pobieranych wraz z postępem robót przygotowawczych na poszczególnych kopalniach. Na ich podstawie opracowywano szczegółowy model złoża w podziale na poszczególne partie zasobowe i poziomy wydobywcze dla każdej z kopalń niezależnie, według tego samego schematu i założeń. Umożliwiło to *Spółce*, przy wykorzystaniu platformy [...] TP, stworzenie planów i harmonogramów produkcji węgla, zapewniających odpowiedni wolumen produkcji wraz z pożądanymi przez rynek wielkościami parametrów jakościowych.

Powyższy system, obejmujący programy [...] TP, stosowany był przez wszystkie kopalnie JSW i pozwalał w interwale jednomiesięcznym na dokonywanie aktualizacji modelu jakościowego.

(akta kontroli: Tom I str. 278)

Odnosząc się do produkcji przez *Spółkę* węgla energetycznego, Kierownik Zespołu Węgla Energetycznego i Pozostałych Produktów JSW wyjaśnił, że: *Węgiel do celów energetycznych produkowany w naszych zakładach powstaje przy okazji produkcji węgla koksowego, a jego udział z roku na rok ulega zmniejszeniu zgodnie z przyjętą strategią spółki. (...) Węgiel do celów energetycznych to obecnie w zasadzie w 100% miał węglowy. [...] TP (...) W związku z powyższym z uwagi na specyfikę produkcji węgla do celów energetycznych w JSW S.A., która jest pochodną produkcji węgla koksowego i z roku na rok jej poziom ulega zmniejszeniu, spółka nie przewiduje w swojej polityce sprzedaży jej aktywizacji (...).*

(akta kontroli: Tom I str. 131-132)

²⁴ Zwana dalej: „JSW-K”

W *Strategii jakości produktu dla GK JSW na lata 2020-2030* wskazano na trzy nadrzędne i strategiczne obszary, na których powinna się koncentrować działalność Grupy:

- ludzi i organizację, a w tym wdrażanie strukturalnych zmian organizacyjnych²⁵,
- procesy, procedury, politykę, a w tym wdrożenie polityki jakości²⁶,
- technologię, a w tym wdrożenie architektury systemów IT/OT wspierających procesy zarządzania jakością²⁷.

Określono również *Portfel Projektów Strategicznych*, w ramach którego przyjęto 11 projektów, w tym m.in.:

- zapewnienie do Modelu Złoża 3D kompletnych danych o przewidywanej jakości złóż;
- wprowadzenie w procesie wzbogacania możliwości mieszania wsadu według jakości surowca;
- sterowanie procesem produkcji z perspektywy jakości produktu gotowego.

W *Polityce zarządzania jakością badania złoża i produktu w GK JSW* określono m.in.:

- zakres obowiązywania *Polityki*, obejmujący kluczowe procesy biznesowe realizowane w całym cyklu produkcyjnym węgla i koksu, obiekty badań związane z kluczowym produktem Grupy, tj. węglem koksowym do celów energetycznych i koksem (wielkopieczowym, metalurgicznym, przemysłowym, odlewniczym, opałowym),
- rolę *Polityki*, tj. usprawnienie procesów decyzyjnych i operacyjnych w obszarze pobierania próbek i badań jakościowych w poszczególnych spółkach GK oraz wspierających proces zarządzania jakością badania złoża i produktów Grupy,
- cele nadrzędne i cele strategiczne,
- postanowienia i zasady ogólne *Polityki*, w tym obszar jej stosowania i centralizację procesów jakościowych w Grupie.

(akta kontroli: Tom I str. 247)

2.1.3 Ochrona środowiska

Strategie JSW zakładały również, zwiększenie efektywności odmetanowania i zagospodarowania metanu w KWK „Budryk” i KWK „Knurów-Szczygłowice”. Działania Spółki w tym zakresie opisano w ramach realizacji celu szczegółowego dotyczącego zmniejszenia oddziaływania JSW na środowisko oraz zwiększenia zagospodarowania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących.

(akta kontroli: Tom III str. 5-286)

2.1.4 Likwidacja zbędnej infrastruktury

Spółka w okresie objętym kontrolą kontynuowała proces likwidacji zbędnej infrastruktury kopalnianej, w tym jego zbycia na rzecz Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.²⁸ Było to związane z kontynuacją - zainicjowanego odpowiednio w 2016 i 2017 r. - procesu przekazywania do SRK kopalń „JAS-MOS” i „Krupiński”. Łączna

²⁵ W ramach którego zaplanowano m.in. powołanie Komitetu Sterującego Polityki Jakości w GK JSW, powołanie Biura Jakości GK JSW (węgiel i koks) oraz określono zakres ról i odpowiedzialności.

²⁶ W której określono kluczowe postanowienia i zasady *Polityki jakości*.

²⁷ W trzecim celu nadrzędnym i strategicznym przyjęto m.in. kluczowe wyzwania strategiczne w obszarach, które wymagają dalszej analizy oraz podjęcia decyzji strategicznych (lista największych wyzwań, kluczowe miejsce powstania problemu, rekomendacja działań Quick Win), architekturę systemów IT/OT wspierająca procesy jakości (systemy dziedzinowe, system laboratoryjny LIMS, systemy źródłowe).

²⁸ Zwana dalej: „SRK”.

wartość księgowa przekazanego, w okresie objętym kontrolą, majątku wyniosła odpowiednio:

- KWK „Krupiński” - 26 672,2 tys. zł brutto i 6 523,4 tys. zł netto;
- KWK „JAS-MOS” – 13 985,6 tys. zł brutto i 0 zł netto.

W ramach likwidacji tej infrastruktury, *Spółka* przekazywała lub sprzedawała zbędny majątek m.in. gminom Suszec, Mszana, Ornontowice i Jastrzębie-Zdrój, a także Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A. w Bytomiu i osobom fizycznym.

Łączna wartość księgowa aktywów niewpisujących się w podstawową działalność JSW w okresie od 2018 r. do III kwartału 2021 r. wynosiła: 52 641,9 tys. zł²⁹, a z tytułu ich zbycia JSW uzyskała przychody w wysokości 1 070,0 tys. zł³⁰.

(akta kontroli: Tom I, str. 169)

2.1.5 Inwestycje i udostępnianie nowych złóż

JSW prowadziła też inwestycje i kompleksowe modernizacje infrastruktury dołowej, w tym:

- KWK „Borynia-Zofiówka”:
 - Ruch „Borynia” - budowa poziomu 1120 i modernizacja szybu I³¹;
 - Ruch „Zofiówka” - budowa poziomu 1080, rozbudowa poziomu 900³² i modernizacja szypów Iz³³ i IVz³⁴;
- KWK „Budryk” – udostępnienie pokładu 405/1 i 405/2 oraz złoża „Chudów-Paniowy”, rozbudowa poziomu 1290³⁵, przedłużenie wyciągu szybowego w szybie VI od poziomu 900 do poziomu 1290, rozbudowa stacji klimatyzacji o mocy 13 MW³⁶ przy szybie VI;
- KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch „Knurów” - budowa poziomu 1050 i modernizacja szybu „Jan III”³⁷,
- KWK „Pniówek” – udostępnianie i zagospodarowanie złoża „Pawłowice 1”, rozbudowa klimatyzacji³⁸ oraz modernizacja szybu III³⁹ i szybu „Ludwik”⁴⁰

(akta kontroli: Tom I str. 155-160)

W ramach przewidywanych w *Programie* działań związanych z optymalizacją polityki inwestycyjnej, *Strategia* wskazywała, że w obszarze wydobywania przewidziane jest zorientowanie procesów wydobywczych na stopniowe zwiększanie poziomu produkcji węgla koksowego typu 35, który uzyskuje najwyższe ceny spośród oferty produktowej *Grupy*. W tym celu zaplanowano, że w *Spółce* wykonywane będzie średniorocznie łącznie około 71,4 tys. mb wyrobisk ruchowych i 8,9 tys. mb wyrobisk inwestycyjnych. Ponadto, założono uzyskanie dostępu do pokładów zalegających na

²⁹ W 2018 r. wartość księgowa likwidowanego majątku wyniosła: 43 517 418,02. zł (brutto), 9 064 106,50 zł (netto), w roku 2019 odpowiednio: 7 027 033,90 zł (brutto), 211 799,15 zł (netto), w roku 2020 odpowiednio: 1 926 070,48 zł (brutto), 26 520,82 zł (netto), w roku 2021 odpowiednio: 171 370,00 zł (brutto), 0 zł (netto).

³⁰ W 2018 r. przychody ze zbycia majątku wyniosły 254 025,00 zł, w roku 2019: 489 770,00 zł, w roku 2020: 310 683,74 zł, a w roku 2021: 15 500,00 zł.

³¹ Modernizacja maszyny wyciągowej, budowa rurociągu przeciwpożarowego do poziomu 936.

³² Roboty pogłębiające.

³³ Wydłużenie linii 6kV z poziomu 705 do 900.

³⁴ Modernizacja maszyny wyciągowej wraz z rozdzielnią 6kV.

³⁵ Kontynuacja budowy wyrobisk podstawowych na poziomie 1290.

³⁶ Sporządzenie dokumentacji projektowej.

³⁷ Modernizacja maszyny wyciągowej.

³⁸ Sporządzono projekt.

³⁹ Budowa rurociągu odmetanowania.

⁴⁰ M.in. modernizacja maszyny wyciągowej, modernizacji szafy przyłączeniowej 6kV, zakupu naczyń skipowych, zabudowa rurociągu centralnej klimatyzacji w szybie do poziomu 853.

coraz większej głębokości w posiadanych i przewidzianych do pozyskania obszarach górniczych, co wymagało pogłębienia istniejących szybów oraz budowę nowych poziomów wydobywczych.

(akta kontroli: Tom III str. 5-286)

W związku z planowaną eksploatacją nowych złóż, *Spółka* zaplanowała i poniosła w 2019 r. nakłady na aktualizację koncesji na wydobycie i eksploatację złoża „Bzie”, a także koszty związane z uzyskaniem koncesji badawczych⁴¹.

(akta kontroli: Tom I str. 207-208)

2.1.6 Optymalizacja zatrudnienia

Zgodnie ze *Strategią*, racjonalizacja zatrudnienia w JSW realizowana była w wyniku odejść naturalnych. *Spółka* dokonywała comiesięcznej analizy liczby odejść naturalnych w stosunku do liczby uprawnionych do emerytury, a tabele z tymi danymi wysyłane były do ARP. Na potrzeby opracowania założeń do planu techniczno-ekonomicznego na każdy rok, *Spółka* sporządzała plany zatrudnienia (przyjęć i odejść), a także monitorowała ich realizację.

(akta kontroli: Tom I str. 142-143)

W ramach optymalizacji struktur organizacyjnych Zarząd *Spółki* podjął uchwałę⁴², na podstawie której obszar HR w Biurze Zarządu został umieszczony w pionie Zastępcy Prezesa Zarządu ds. Pracy i Polityki Społecznej, któremu podległe są też piony Dyrektorów Pracy w kopalniach JSW. Zmiana ta umożliwiła ujednoczenie zarządzania obszarem HR oraz kreowanie we wszystkich jednostkach organizacyjnych *Spółki* jednolitej polityki zatrudnieniowej i płacowej.

Spółka zawarła z jednostkami samorządu terytorialnego oraz szkołami porozumienia w zakresie kształcenia w zawodach górniczych, co szerzej opisano w części dotyczącej rozwoju kompetencji pracowniczych i wiedzy.

W wyniku przeprowadzonych analiz JSW utworzyła również tzw. *Kadrę rezerwową* w ramach, której poszczególne kopalnie *Spółki* sporządzały wykazy osób, które posiadają wymagane przygotowanie i doświadczenie zawodowe w wykonywaniu czynności kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego⁴³.

(akta kontroli: Tom I, str. 142-143)

2.1.7 Utrzymanie płynności finansowej

W związku z wysoką cyklicznością wyników finansowych, spowodowaną cyklicznością okresów koniunktury na rynku węgla, *Spółka* uznała za jeden z celów strategii finansowania utrzymanie bufora gotówkowego, którego celem była realizacja kluczowych zobowiązań, w szczególności z tytułu wynagrodzeń, i który mógłby być wykorzystywany w przypadku drastycznego spadku wpływów ze sprzedaży. Dążono także do utworzenia w okresie koniunktury funduszu stabilizacyjnego, z którego *Spółka* mogłaby korzystać w przypadku załamania na rynku węgla.

Realizując założenia *Strategii*, z końcem 2017 r. JSW utworzyła z nadwyżki środków finansowych Fundusz Stabilizacyjny⁴⁴, którego celem była lokata środków

⁴¹ Opłaty za opracowanie wniosków, projektów robót geologicznych oraz opłat z tytułu udzielenia koncesji.

⁴² Nr 137/IX/2017

⁴³ Sporządzane przez kopalnie wykazy zawierały m.in.: stanowisko, datę zatrudnienia, datę nabycia uprawnień emerytalnych, posiadane świadectwa Urzędu Górniczego stwierdzające uzyskanie kwalifikacji na danym stanowisku.

⁴⁴ Zwany dalej: „FS”. Koncepcja utworzenia FS została akceptowana przez Zarząd *Spółki* 3 listopada 2017 r., a został on utworzony za zgodą Zarządu wyrażoną 20 grudnia 2017 r. Umowa tworząca FS zawarta została przez *Spółkę* z dwoma funduszami inwestycyjnymi z 21 grudnia 2017 r., przy czym z jednym z nich umowę rozwiązano za porozumieniem stron 21 września 2018 r.

finansowych (nadwyżki) w tzw. *Certyfikaty Inwestycyjne*. Certyfikaty te, w razie zapotrzebowania na środki pieniężne, były stopniowo umarzane z przeznaczeniem na cele płynnościowe i inwestycyjne. Ustalono, że na przestrzeni okresu objętego kontrolą zakup i umorzenie certyfikatów było rentowną inwestycją.

W ramach GK funkcjonował również, w oparciu o zawartą z jednym z banków umowę⁴⁵ system zarządzania środkami pieniężnymi, tzw. *cash pooling rzeczywisty*, który w kontrolowanym okresie poprawiał płynność JSW.

W *Strategii* zakładano też podejmowanie różnorodnych działań w celu zapewnienia takiego poziomu finansowania, który pozwalałby na podtrzymanie ciągłości procesów działalności operacyjnej i inwestycyjnej na niezbędnym poziomie. W tym celu 9 kwietnia 2019 r. *Spółka* podpisała Umowę Finansowania z Agencją Rozwoju Przemysłu S.A., Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz trzema bankami komercyjnymi. Finansowanie zostało udzielone w formie pożyczki terminowej w kwocie 100 000 tys. zł, kredytów terminowych w USD o wartości 300 000 tys. zł oraz kredytu odnawialnego w kwocie 360 000 tys. zł.

Spółka zawarła też z trzema bankami komercyjnymi porozumienie⁴⁶, w ramach którego zapewniono otwarcie nieodwołalnych akredytyw zabezpieczających płatności z tytułu wystawionych przez *Spółkę* faktur. Umożliwiło to dyskontowanie przez banki należności z tytułu otwartych akredytyw i wypłatę należności przed terminem ważności akredytywy, jako narzędzia wspierającego płynność *Spółki* w sytuacji pojawienia się zatorów płatniczych u kontrahenta.

W lipcu 2020 r., w celu wsparcia sytuacji płynnościowej, JSW złożyła - w ramach *Tarczy Finansowej Polskiego Funduszu Rozwoju*⁴⁷ dla *Dużych Firm* - wniosek o pozyskanie finansowania w związku z pandemią COVID-19, a w grudniu 2020 r. podpisała z PFR umowy pożyczki płynnościowej⁴⁸ oraz pożyczki preferencyjnej⁴⁹; na łączną kwotę 173,6 mln zł, które zostały uruchomione w grudniu 2020 r. Dnia 30 marca 2021 r. JSW złożyła do PFR wnioski o częściowe umorzenie pożyczki preferencyjnej. W efekcie tych działań, *Spółce* umorzono łącznie ok. 89,1 mln zł.

W sierpniu i wrześniu 2020 r. JSW pozyskała również środki finansowe z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach na dofinansowanie wynagrodzeń pracowników ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

(akta kontroli: Tom I str. 200-201, Tom II str. 88-345)

2.1.8 Mierniki realizacji *Celu szczegółowego nr 1*

Struktura kapitału i wskaźniki rentowności *Spółki*

W *Strategii* JSW przyjęła założenie osiągnięcia i utrzymania, co najmniej 50% udziału kapitałów własnych w strukturze finansowania. Wskaźnik ten uzyskano w latach 2018 i 2019 r., a w 2020 r. wyniósł on 45,5%. Przyjęto również, że do pomiaru rentowności kluczowymi miernikami będą:

- rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego,
- rentowność majątku ROA,
- rentowność kapitałów własnych ROE,
- wskaźnik marża EBITDA.

Ww. wskaźniki rentowności w latach 2016-2021 (I półrocze) kształtowały się następująco:

⁴⁵ Umowa zawarta z dnia 14 lutego 2013 r. z aneksami.

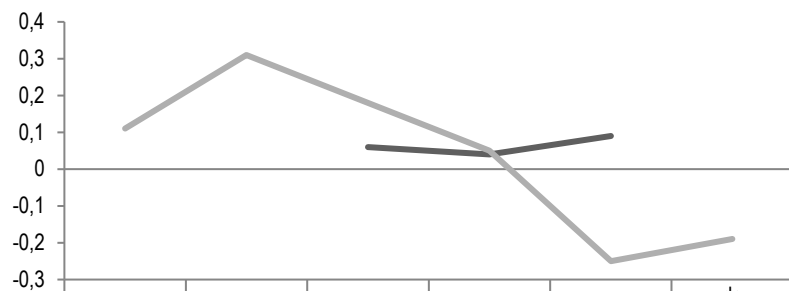
⁴⁶ Umowy zawarte przez JSW z trzema bankami krajowymi dnia 16 listopada 2020 r..

⁴⁷ Zwany dalej: „PFR”.

⁴⁸ Umowa z 9 grudnia 2020 r.

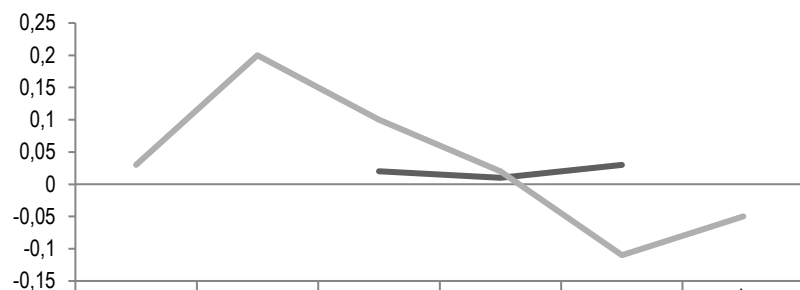
⁴⁹ Umowa z 23 grudnia 2020 r.

Rentowność sprzedaży netto

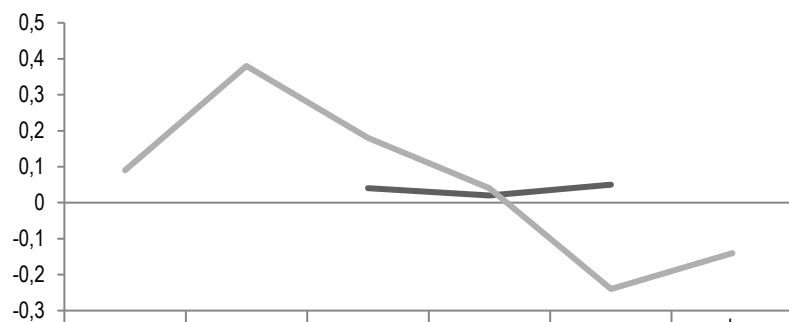
	2016	2017	2018	2019	2020	do 30.09.2021
Plan			0,06	0,04	0,09	
Wykonanie	0,11	0,31	0,18	0,05	-0,25	-0,19

Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)

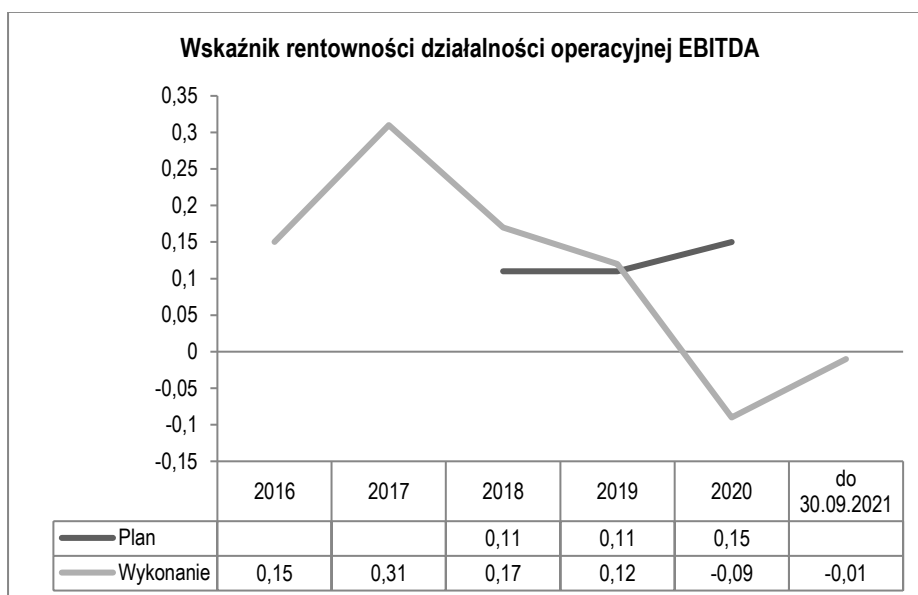

	2016	2017	2018	2019	2020	do 30.09.2021
Plan			0,02	0,01	0,03	
Wykonanie	0,03	0,20	0,10	0,02	-0,11	-0,05

Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE)

	2016	2017	2018	2019	2020	do 30.09.2021
Plan			0,04	0,02	0,05	
Wykonanie	0,09	0,38	0,18	0,04	-0,24	-0,14

W latach 2018 i 2019 wskaźniki te wykazywały wielkości wyższe od wielkości przyjętych w planach na te lata⁵⁰. I tak:

- marża EBITDA wzrosła w stosunku do wielkości planowanych o 54,5% w 2018 r. i o 9,1% w 2019 r.;
- rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego odpowiednio o 200,0% i 25,0%;
- rentowność majątku ROA o 400,0% i 100,0%,
- rentowność kapitału ROE o 350,0% i 100,0%.

Przyczyną takiej sytuacji był wzrost ceny sprzedaży węgla w stosunku do cen zakładanych w planach i uzyskaniem wyższego niż planowano wyniku na sprzedaży węgla pomimo spadku wolumenu sprzedaży.

Wprawdzie w okresie objętym kontrolą rósł także koszt jednostkowy sprzedanego węgla, lecz dynamika wzrostu cen sprzedaży była wyższa od dynamiki wzrostu kosztów, którą zakładano w planach. Wpłynęło to korzystnie na kształtowanie się wyniku na sprzedaży węgla.

W 2020 r. miał miejsce znaczny spadek rentowności *Spółki* i obniżenie wszystkich wskaźników w stosunku do wielkości przyjętych w planie. Skutkowało to tym, że:

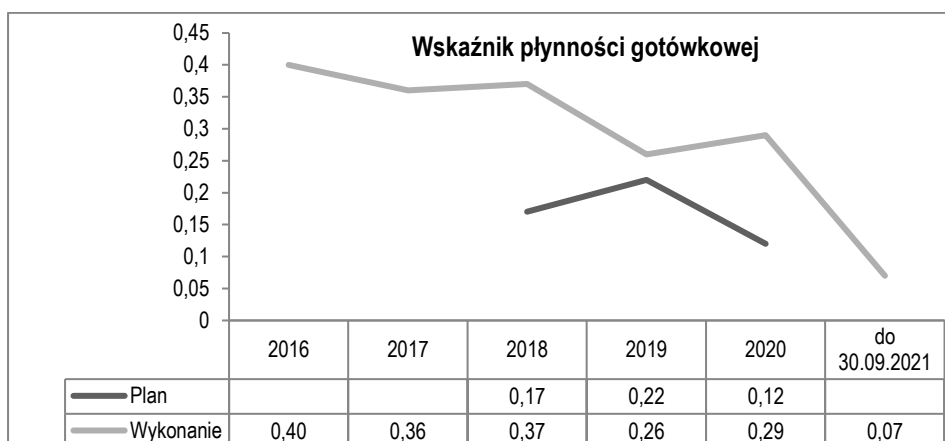
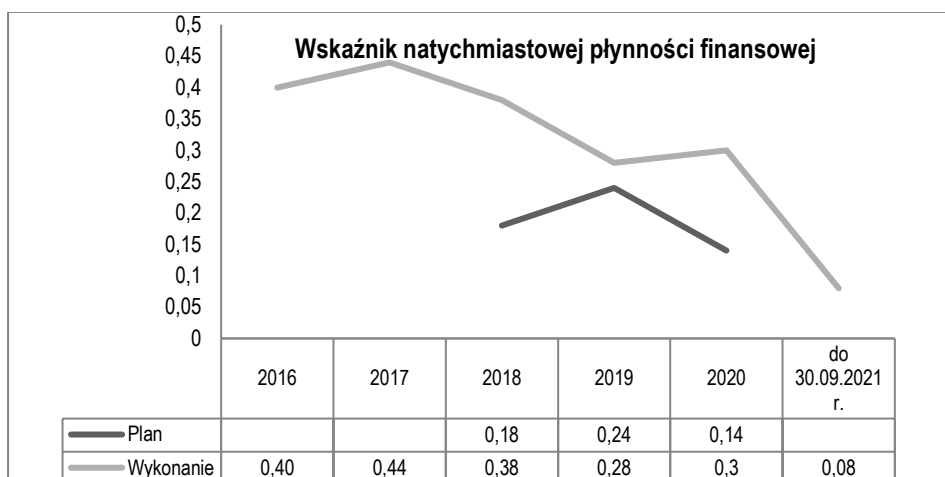
- marża EBITDA spadła o 160,0%,
- rentowność sprzedaży netto węgla kamiennego o 377,8%,
- wskaźnik rentowności ROA o 466,7%,
- wskaźnik rentowności ROE o 580,0%.

Przyczyną obniżenia wyżej wymienionych wskaźników był spadek cen sprzedaży węgla w stosunku do kosztu sprzedanego węgla, a w efekcie powstaniem straty na sprzedaży węgla. W ciągu trzech kwartałów 2021 r., mimo że wskaźniki nadal osiągały wartości ujemne, nastąpiła poprawa rentowności *Spółki*.

Wskaźniki płynności

Do pomiaru płynności przyjęto wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej oraz wskaźnik płynności gotówkowej. W latach 2018-2020 wskaźniki te przyjmowały wielkości wyższe od zakładanych na te lata.

⁵⁰ Plany wynikające z tablic przekazanych do ME w związku z pismem z dnia 30 marca 2018 r.

Powyższe dane wskazują, że:

- wskaźnik natychmiastowej płynności finansowej był wyższy od wielkości planowanych w 2018 r. o 111,1%, w 2019 r. o 16,7%, a w 2020 r. o 114,3%.
- wskaźnik płynności gotówkowej kolejno o 117,6%, 18,2% i 141,7%.

Było to możliwe dzięki utrzymującemu się wyższemu poziomowi środków pieniężnych w banku i w kasie, w stosunku do wielkości przyjętych w planach. Stan ten zwiększał zdolność *Spółki* do regulacji bieżących zobowiązań.

JSW mogła też zarządzać płynnością poprzez FS stanowiący bufor gotówkowy, środki pieniężne dostępne w ramach *cash pooling* oraz finansowanie uzyskane z PFR i Konsorcjum Instytucji Finansowych. W ciągu trzech kwartałów 2021 r. wskaźniki płynności uległy jednak pogorszeniu.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że spadek płynności spowodowany był zwiększeniem zobowiązań krótkoterminowych oraz ujemnymi przepływami na działalności inwestycyjnej.

(akta kontroli: Tom III str. 728-752)

W badanym okresie *Spółka* nie uzyskała założonego poziomu kapitału obrotowego netto, który stanowić miał bufor bezpieczeństwa w sytuacji załamania sprzedaży lub opóźnień w płatnościach odbiorców. Kapitał obrotowy netto przyjmował wielkości ujemne, podczas gdy według planu miał osiągnąć wielkości dodatnie. Świadczy to o finansowaniu części aktywów trwałych zobowiązaniami bieżącymi.

(akta kontroli: Tom III str. 728-752)

2.2. Cel szczegółowy nr 2 Programu: Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej.

2.2.1 Konsolidacja Grupy

W ramach optymalizacji i konsolidacji Grupy, w dniu 19 czerwca 2018 r. JSW zawarła z JSW-K umowę nabycia 548 461 akcji własnych tej spółki, stanowiących 0,5517% jej kapitału. W efekcie, udział JSW w kapitale akcyjnym JSW-K wyniósł 96,28%. Spółka podjęła również działania w celu przejęcia pełnej kontroli właścicielskiej nad spółką JSW-K, w ramach procesu przymusowego wykupu przez JSW całego pakietu mniejszościowego akcji JSW-K, z wyłączeniem akcji należących do Skarbu Państwa. [...] TP

2.2.2 Budowa efektywnego modelu Grupy

Dnia 20 maja 2019 r. Spółka nabyła od podmiotów Przedsiębiorstwa Budowy Szybów 1 Sp. z o.o. oraz wchodzących w skład Grupy Famur spółki PRIMTECH SA 95,01%⁵¹ akcji Przedsiębiorstwa Budowy Szybów S.A. z siedzibą w Tarnowskich Górach⁵². Nabycie i włączenie PBSz do struktury Grupy dało możliwość uniezależnienia się od firm zewnętrznych w zakresie głębiania i pogłębiania szybów oraz wyrobisk poziomych, a tym samym optymalizację obszaru inwestycji w segmencie węglowym, w części poszerzania/rozbudowy bazy zasobowej JSW.

(akta kontroli: Tom I, str. 162, Tom III, str. 1-3)

W ramach wsparcia realizowanego przez Jastrzębskie Zakłady Remontowe Sp. z o.o.⁵³ programu *JZR Rozwój*, JSW dokapitalizowała tę spółkę, wnosząc do niej aportem środki trwałe⁵⁴. W ramach tego programu na terenie Gminy Suszec powstał obiekt budowlany składający się z dziewięciu hal produkcyjnych o powierzchni 3 tys. m², który służyć ma rozszerzeniu działalności produkcyjno-remontowej oraz dostarczaniu do JSW gotowych produktów.

Program ten zawierał również cele dodatkowe, w tym m.in. unifikację stosowanych w JSW maszyn i urządzeń górniczych, działalność innowacyjną i rozwojową w obszarze produktowym, budowę sprawnego i efektywnego ramienia produkcyjno-remontowego Grupy, zwiększenie specjalizacji JZR, realizację zobowiązań społecznych JSW poprzez zagospodarowanie terenu po KWK Krupiński oraz tworzenie alternatywnego rynku zakupów.

(akta kontroli: Tom I str. 161, 246)

W ramach *Strategii Grupy* przewidziano nakłady inwestycyjne na JSW-K, przy czym najwyższe nakłady zaplanowano na rok 2021, a wynosić one miały około 34% łącznych kosztów inwestycji zaplanowanych na lata 2020-2030, zaś kluczową inwestycją w JSW-K była modernizacja baterii nr 4 i 3 w Koksowni Przyjaźń.

Z kolei PTE dla Grupy na 2021 r. wskazywał, że kluczowymi inwestycjami w JSW-K będą: modernizacja baterii koksowniczej nr 4 Koksowni Przyjaźń, budowa bloku energetycznego w Koksowni Radlin oraz realizacja inwestycji pn. *Instalacja KRAiC-budowa II ciągu wraz z kolumną odkwaszająco-odpędową, instalacji odazotowania spalin bloku 21 MW oraz bloku 71MW*. Pozostałe nakłady inwestycyjne w roku 2021

⁵¹ Umowa warunkowa zobowiązująca do sprzedaży akcji została zawarta w dniu 21 grudnia 2018 r.

⁵² Zwana dalej: „PBSz”. PBSz jest spółką, która świadczy specjalistyczne usługi górnicze w zakresie m.in. projektowania i wykonywania szybów i szybików oraz wyrobisk poziomych i tuneli.

⁵³ Spółka zależna od JSW, zwana dalej: „JZR”.

⁵⁴ Aktem notarialnym z 29 maja 2018 r., podwyższono kapitał zakładowy JZR, który został pokryty wkładem niepieniężnym poprzez utworzenie nowych udziałów na kwotę 7 280 406,00 zł oraz wkładem pieniężnym na kwotę 94,00 zł. Wkład niepieniężny stanowiły m.in. środki trwałe będące w ewidencji majątkowej Zakładu Wsparcia Produkcji JSW. Aktem notarialnym z 16 lipca 2019 r. JSW podwyższyła kapitał zakładowy JZR o kwotę 60 000 000,00 zł w drodze objęcia przez JSW udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym JZR, co zostało pokryte wkładem pieniężnym.

przewidziano m.in. na modernizację infrastruktury technicznej Koksowni Przyjaźń, Koksowni Jadwiga i Koksowni Radlin.

(akta kontroli: Tom I str. 251-252)

Spółka podjęła również działania w zakresie zwiększenia gospodarczego wykorzystania metanu pochodzącego z eksploatowanych pokładów węgla i produkcji energii elektrycznej i ciepłej, m.in. na potrzeby gospodarstw domowych oraz małych i średnich przedsiębiorców, poprzez utworzenie Jastrzębskiego Klastra Energii⁵⁵. [...] TP

(akta kontroli: Tom I str. 237-245)

2.2.3 Projekty nadawczo-rozwojowe

W ramach wdrażania innowacyjnych rozwiązań w ciągu produkcji węgla i koksu, *Spółka* zawarła z JSW-I⁵⁶ umowę, której przedmiotem było wykonywanie prac badawczo-rozwojowych w tym zakresie. Na jej podstawie, JSW-I prowadziła projekty i realizowała zadania, które uwzględniały kierunki badań i rozwoju założone w opracowanej przez JSW Agencji Badawczej na 2020 r.⁵⁷ Wśród tych projektów znalazły się: [...] TP

(akta kontroli: Tom I str. 133-136)

[...] TP

(akta kontroli: Tom I str. 248)

JSW zawarła z JSW-I umowę⁵⁸, której przedmiotem było wykonanie usługi badawczo-rozwojowej pn. *Optymalizacja systemów obudowy wyrobisk korytarzowych w kopalniach JSW S.A.* W okresie objętym kontrolą w ramach umowy w pełni zrealizowano dwa zadania:

- analizę możliwości wdrożenia nowych rozwiązań dla obudowy w wyrobiskach korytarzowych w kopalniach „Pniówek”, „Budryk”, „Knurów-Szczygłowice”;
- analizę możliwości przeprowadzenia pilotażu nowych schematów obudowy z uwzględnieniem metod doboru, projektowania, nadzoru i kontroli.

W trakcie realizacji znajdowały się zadania dotyczące zaprojektowania nowych schematów obudowy wyrobisk z uwzględnieniem metod doboru nadzoru i kontroli oraz opracowanie systemu monitoringu i kontroli stanu obudowy wyrobisk korytarzowych.

(akta kontroli: Tom II str. 29-30)

[...] TP

(akta kontroli: Tom I str. 235)

[...] TP

(akta kontroli: Tom I str. 249-250)

Jednym z projektów realizowanych przez *Spółkę* przy zaangażowaniu JSW-I był projekt innowacyjnego naziemnego składu materiałów wybuchowych w KWK „Budryk”⁵⁹, w ramach którego wykonano inwestycję w zakresie budowy składu klasy III [...] TP tej kopalni wraz z wykonaniem prac badawczo-rozwojowych.

(akta kontroli: Tom I str. 235-236)

⁵⁵ Zwany dalej: „Klastrem”.

⁵⁶ Umowa z 23 stycznia 2018 r.

⁵⁷ *Agenda Badawcza na 2020 r.* została przyjęta 30 stycznia 2020 r. i zawierała 26 projektów. Przy jej opracowaniu pracowała złożona z pracowników naukowych i powołana przez Zarząd JSW Rada Naukowa, która określiła i zdefiniowała najważniejsze projekty pochodzące z *Księgi Inicjatywy Projektu Inteligentna Kopalnia*. W agendzie tej określono również najważniejsze projekty ujęte w PTE na 2020 rok.

⁵⁸ Umowa z 14 listopada 2019 r.

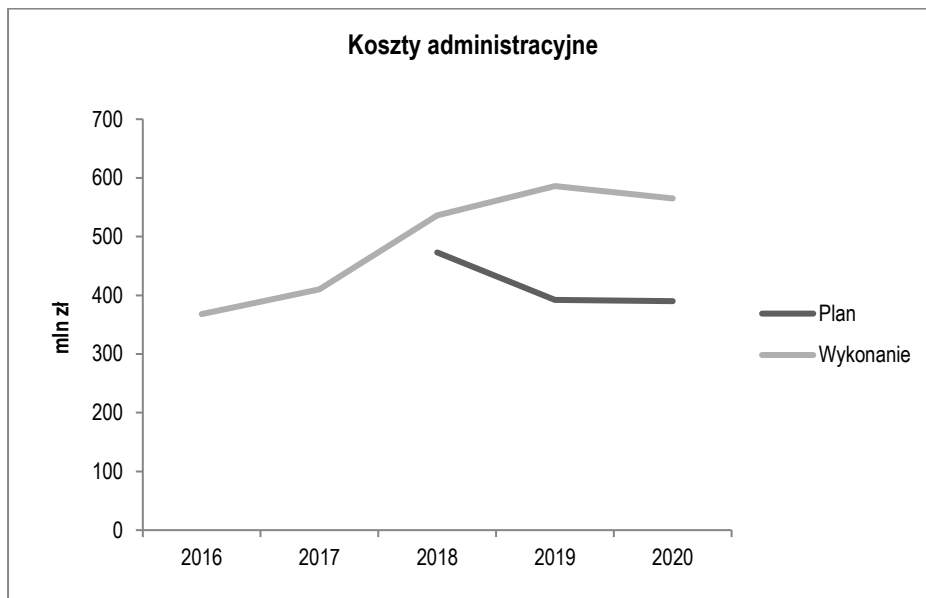
⁵⁹ Projekt realizowany na podstawie umowy z dnia 31 grudnia 2019 r.;

2.2.4 Mierniki realizacji *Celu szczegółowego nr 2*

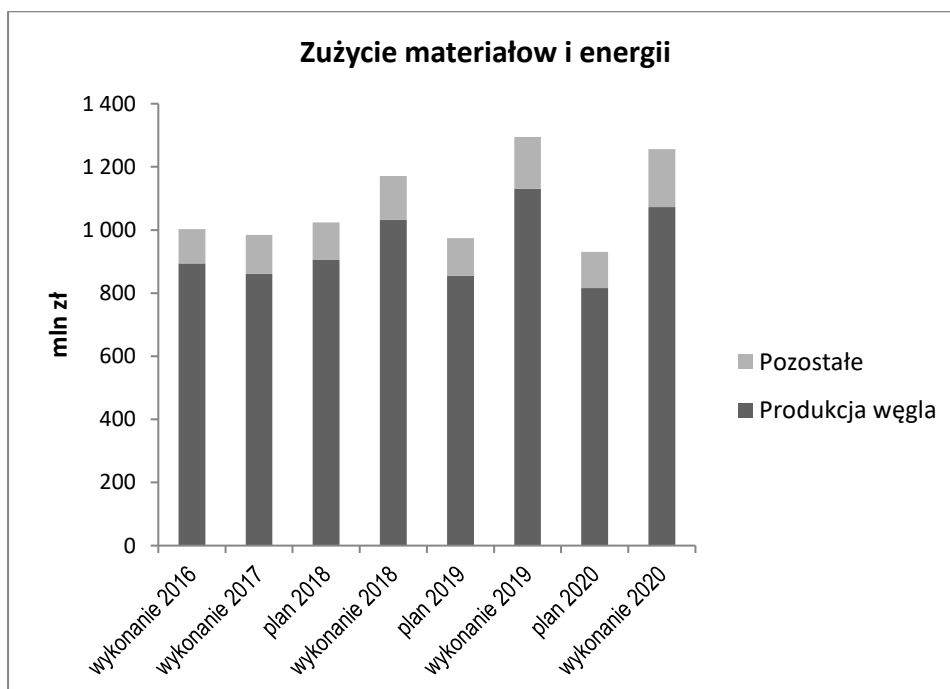
Jako mierniki realizacji *Celu szczegółowego nr 2* przyjęto w *Programie* m.in.:

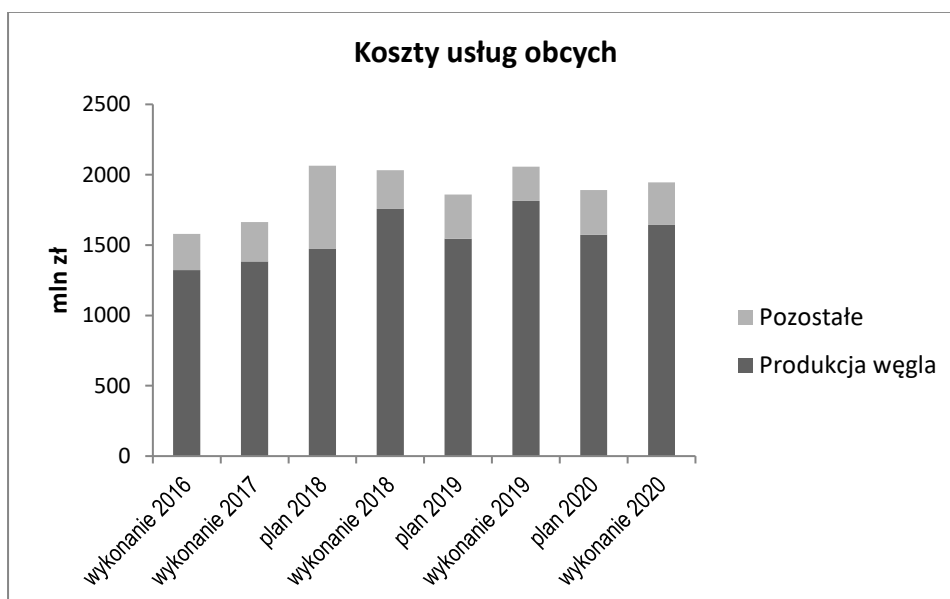
- koszty administracyjne,
- koszty zużycia materiałów i energii,
- koszty usług obcych,
- wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych.

Kształtowanie się kosztów administracyjnych, zużycia materiałów i energii oraz usług obcych przedstawiają poniższe wykresy.

W latach 2018-2020 koszty administracyjne działalności *Spółki* były wyższe od planowanych o 13,2%; 49,4%, 44,8%.

Wzrosły również koszty zużycia materiałów i energii związanych z produkcją węgla o 13,9%, 32,2%, 31,4%, koszty usług obcych związanych z produkcją węgla o 19,3%, 17,5%, 4,5%.

Wzrostowi kosztów towarzyszył w latach 2018 i 2019 wzrost przychodów ze sprzedaży, co pozwoliło na uzyskanie wyższego od zaplanowanego wyniku na sprzedaży węgla koksowego i produktów koksopochodnych odpowiednio o 155,5% i 8,6%. Spadek przychodów w 2020 r. o 9,3 % spowodował, że Spółka odnotowała straty na sprzedaży węgla koksowego i produktów koksopochodnych.

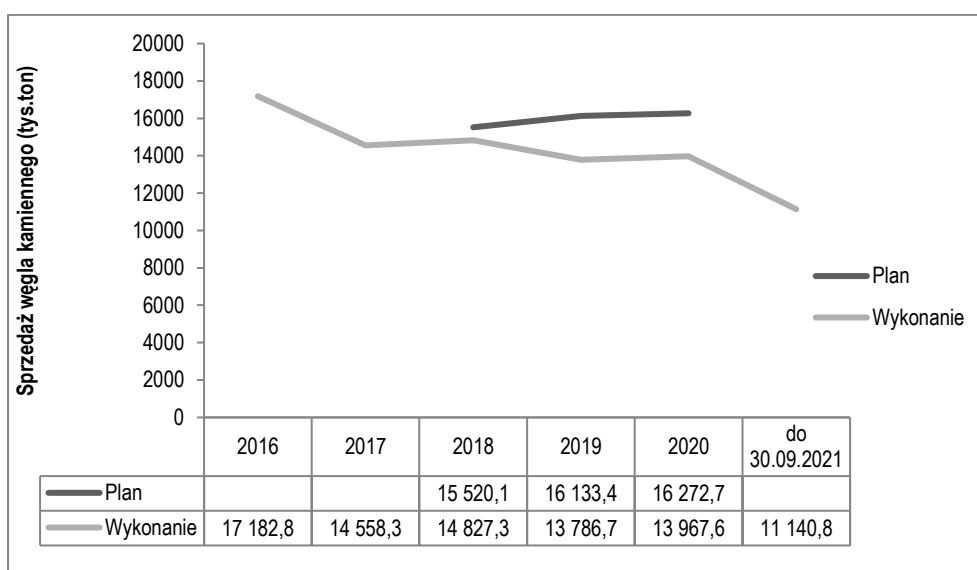
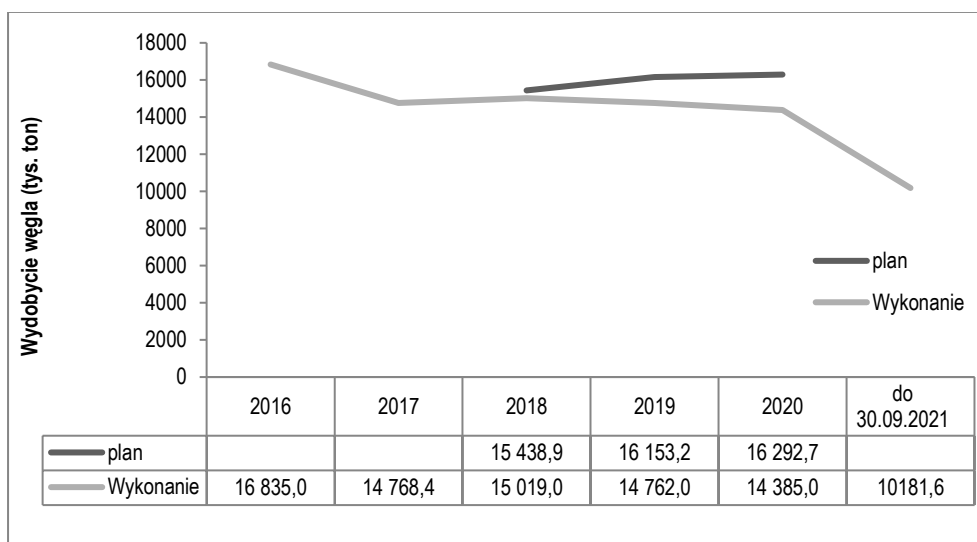
(akta kontroli: Tom III, str. 728-752)

2.3. Cel szczegółowy nr 3 Programu: Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz koksu.

Zadania wskazane w ramach celu dotyczącego zaspokajania krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej, ciepła oraz koksu nie dotyczyły JSW. Mimo tego, że JSW nie uczestniczyła bezpośrednio w realizacji tego celu, sprawozdawała do ARP osiągnięte wielkości wskaźników odnoszących się do tego celu, takie jak:

- wolumen produkcji węgla kamiennego, w tym energetycznego i koksowego,
- wolumen sprzedaży węgla kamiennego, w tym do energetyki zawodowej, ciepłowni zawodowych i niezawodowych oraz do koksowni.

Wydobycie i sprzedaż węgla przez JSW S.A w latach 2018 do 30 września 2021 na tle założeń przyjętych w planie kształtowało się następująco:

W badanym okresie spadła zarówno wielkość produkcji, jak i sprzedaży węgla kamiennego w stosunku do wielkości zakładanych w dokumentach planistycznych Spółki. Spadek produkcji wynosił kolejno 2,7% w 2018 r., 8,6% w 2019 r. i 11,7% w 2020 r. w stosunku do planów, spadek sprzedaży wynosił odpowiednio: 4,5%, 14,5% oraz 14,2%.

Spadek produkcji spowodowany był spadkiem wydobycia węgla koksowego, choć jego udział w produkcji węgla ogółem stale rósł i wynosił 68,9% w 2018 r., 69,2% w 2019 r. i 76,9% w 2020 r., co było jednym z podstawowych założeń przyjętych w *Strategii Spółki*⁶⁰.

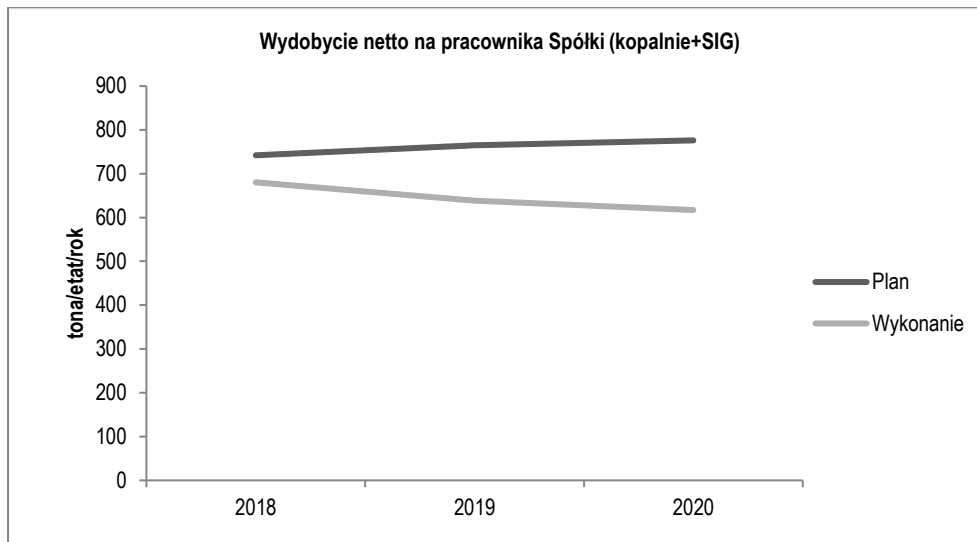
Aktualizacja *Strategii* z 2020 r. obniżyła założenia odnoszące się do wielkości rocznej produkcji i sprzedaży węgla do 17,8 mln ton w 2030 r. Wielkość produkcji wynieść miała w 2020 r. 15,5 mln ton, sprzedaż 15,9 mln ton, a uzysk węgla koksowego 71%. Spółce nie udało się osiągnąć założonych w *Strategiach* celów w zakresie zwiększenia wydobycia i sprzedaży węgla. Wynikało to z pogarszającej się od 2019 roku sytuacji na rynkach węgla energetycznego i koksowego oraz nakładającej się na nią sytuacji związanej z pandemią COVID-19, która w Polsce pojawiła się od marca 2020 roku. Mimo spadku wielkości sprzedaży *Spółka*

⁶⁰ W *Strategii* zakładano, począwszy od 2018 r., systematyczny wzrost rocznego wydobycia i sprzedaży węgla do poziomu 18,2 mln ton w 2030 r. oraz uzyskanie od 2020 r. 85% udziału produkcji węgla koksowego w produkcji ogółem.

odnotowała (za wyjątkiem roku 2020) wzrost przychodów ze sprzedaży węgla, wynikający głównie z większych niż zakładano w strategiach średnich cen sprzedaży na rynku węgla.

(akta kontroli: Tom II str. 64, Tom III str. 728-752)

W efekcie opisanych wyżej zdarzeń oraz odnotowanego w latach 2018-2020 wzrostu zatrudnienia w Spółce, znacząco spadło wydobywanie netto na pracownika.

2.4. Cel szczegółowy nr 4 Programu: Zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji tam, gdzie zapewnią one najwyższą efektywność ekonomiczną.

Jednym z celów strategicznych JSW było zabezpieczenie dostępu do zasobów węgla koksowego przez rozwojowe inwestycje związane z udostępnieniem nowych złóż oraz nowych poziomów wydobywczych. Aby zrealizować założenia wydobywcze przyjęte w Strategii niezbędne było uzyskanie dostępu do pokładów zalegających na coraz większej głębokości w posiadanych i przewidzianych do pozyskania obszarach górniczych. W tym celu planowano pogłębienie istniejących szybów i budowę nowych poziomów wydobywczych.

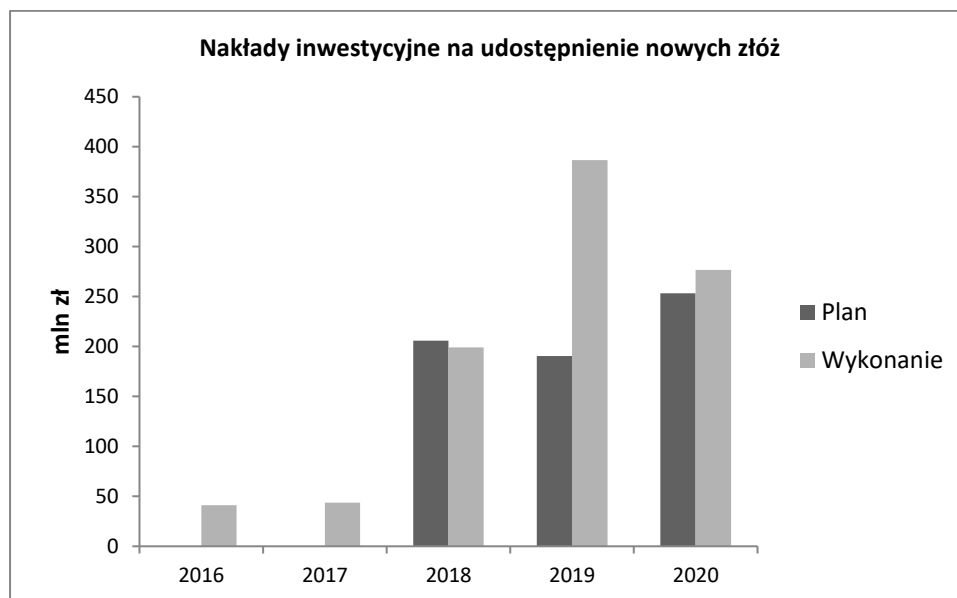
W ramach przyjętych Strategii JSW zaplanowała i realizowała tego typu inwestycje w podziale na poszczególne zakłady górnicze. I tak:

- KWK „Borynia-Zofiówka”:
 - Ruch „Borynia” - kluczową inwestycją była budowa poziomu 1120 mająca na celu zabezpieczenie dostępu do zalegających głębiej zasobów węgla koksowego, w tym z pokładu 504/1. W związku z powyższym prowadzono prace w zakresie udostępnienia ww. pokładu, uzyskania połączenia wentylacyjnego i transportowego z poziomem 950, a także pogłębienia szybu II do poziomu 1120;
 - Ruch „Zofiówka” – kluczową inwestycją była kontynuacja budowy poziomu 1080, której głównym celem jest uzyskanie dostępu do zasobów zalegających poniżej poziomu wydobywczego 900, a tym samym wydłużenie żywotności Ruchu „Zofiówka”.
- KWK „Jastrzębie-Bzie” - nakłady inwestycyjne obejmowały głównie udostępnienie i przemysłowe zagospodarowanie zasobów węgla kamiennego w obrębie złóż: „Bzie-Dębina 2 - Zachód” i „Bzie-Dębina 1 - Zachód”, a ich celem było zapewnienie dostępu do zasobów węgla typu 35. Rozpoczęcie wydobywania ze złoża „Bzie-Dębina 2 - Zachód” zaplanowano na II kw. 2022 r. (poziom 1110).

- KWK „Budryk” - kluczową inwestycją było ukończenie budowy poziomu 1290. Zaplanowano też udostępnianie zasobów pokładów 405/1 i 405/2 oraz zasobów złoża „Chudów-Paniowy”. Strategia zakładała, że w celu zabezpieczenia dostępu do zasobów węgla typu 35 i 34 po 2023 r., kopalnia rozpocznie budowę wyrobisk kapitalnych dla udostępnienia zasobów w pokładach 405/1 i 405/2 w partii A i B. Rozpoczęcie realizacji projektu udostępnienia zasobów węgla typu 34.2 i 35 ze złoża „Chudów-Paniowy” w pokładzie 358/1 w partii Bw, nastąpić ma w latach 2027-2030 poprzez drażenie chodnika Bw w pokładzie 358/1.
- KWK Knurów-Szczygłowice:
 - Ruch „Knurów” - kluczową inwestycją była budowa poziomu 1050 będąca kontynuacją inwestycji prowadzonej w celu udostępnienia zasobów wysokiej jakości węgla koksowego typu 34, występujących na głębokości od 850 do 1050 m⁶¹.
 - Ruch „Szczygłowice” – kluczowymi inwestycjami były: budowa poziomu 1050, której głównym celem jest udostępnienie zasobów węgla typu 35 występujących na głębokości od 850 do 1050 m oraz pogłębienie szybu II wraz z dostosowaniem szybu III do funkcji wydechowej, w celu zabezpieczenia efektywności produkcji węgla typu 35 po 2026 r.
- KWK „Pniówek” - kluczowe inwestycje obejmowały udostępnienie i zagospodarowanie zasobów węgla kamiennego w obrębie złoża „Pawłowice 1”, w celu zabezpieczenia dostępu do zasobów węgla typu 35. Związane to było z trwającą rozbudową poziomu 1000 i pogłębieniem szybu IV i III, w celu efektywnej eksploatacji ww. zasobów. W *Strategii* przewidziano też budowę poziomu 1140, w celu zabezpieczenia dostępu do zasobów węgla typu 35 zalegających na głębokości od 1000 do 1140 m.

(akta kontroli: Tom I, str. 156-160)

Kształtowanie się nakładów inwestycyjnych na udostępnienie nowych złóż przedstawia wykres poniżej.

W 2018 r. wielkość nakładów inwestycyjnych na udostępnienie nowych złóż była niższa od zakładanych o 3,4%, natomiast w latach 2019 i 2020 wzrosła odpowiednio o 103,2% i 9,2%.

⁶¹ Drażenie wyrobisk na poziomie 1050.

Wykazane wskaźniki dotyczące wielkości zasobów przemysłowych i operacyjnych, udostępnionych w efekcie inwestycji, wzrosły w stosunku do zakładanych w 2018 r. odpowiednio: 2,9% i 2,8%. W 2019 r. powyższe wskaźniki Spółka osiągnęła w 100%. W 2020 r. nie zaplanowano udostępnienia w efekcie inwestycji zasobów w powyższym zakresie.

(akta kontroli: Tom III, str. 728-752)

2.5. Cel szczegółowy nr 5 Programu: Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy.

W wyniku podjętych działań Spółka sporządziła przekrojową analizę zatrudnienia, w ramach której dokonano weryfikacji poziomu i struktury zatrudnienia w kopalniach JSW, z uwzględnieniem założeń *Strategii* do 2030 roku. Ponadto, corocznie opracowywano założenia polityki zatrudnienia do PTE.

Spółka prowadziła również comiesięczne analizy struktury zatrudnienia pracowników JSW, odejść i przyjęć, uprawnień do emerytur, które były raportowane do ARP. Ponadto JSW opracowywała analizy struktury zatrudnienia według: typu umowy, stanowiska, wieku, a także fluktuację pracowników, na potrzeby raportu zrównoważonego rozwoju oraz do sprawozdania Zarządu z działalności JSW i GK.

Kierownik Zespołu Kadr i Polityki Zatrudnienia JSW wyjaśniła, że: *od 2015 roku dane do Agencji Rozwoju Przemysłu z zakresu zatrudnienia są zasilane elektronicznie (portal ARP). Do dnia 31.12.2020 r. raportowanie z zakresu zatrudnienia odbywało się również w formie papierowej (ostatnie pismo do ARP zostało przesłane w dniu 22 stycznia 2021 roku). Na chwilę obecną raportowanie odbywa się tylko drogą elektroniczną.*

W 2021 r. opracowano również materiał przekazany MAP⁶², w celu przeprowadzenia analiz i opracowania niezbędnych materiałów w związku z pracami nad systemem wsparcia dla spółek górniczych i prowadzonym procesem notyfikacji pomocy publicznej. Dane te dotyczyły: liczby pracowników, planowanych przyjęć w ciągu roku, planowanych zwolnień/odejścia pracowników w ciągu roku, liczby pracowników z nabytymi uprawnieniami emerytalnymi, liczby pracowników na koniec okresu, a także struktury zatrudnienia w podziale na kluczowe stanowiska, według poziomu wykształcenia i stażu pracy za rok 2019.

W zakresie podnoszenia kwalifikacji pracowniczych JSW ponosiła koszty związane m.in. z dofinansowaniem studiów podyplomowych i doktoranckich. Koszty te ujmowane były w corocznie aktualizowanych zestawieniach osób, którym dofinansowano studia.

Strategia JSW zakładała również zastępowanie pracowników odchodzących ze Spółki z tytułu nabycia uprawnień emerytalnych, przez wykwalifikowaną i młodą kadrę. W tym celu, w ramach rozwoju szkolnictwa zawodowego, Spółka opracowała i wdrożyła program stypendialny dla uczniów szkół kształcących w zawodach górniczych⁶³. Ponadto, zawarła z jednostkami samorządu terytorialnego oraz szkołami⁶⁴ porozumienia w zakresie kształcenia w zawodach górniczych, a także organizowano praktyki i udzielano absolwentom gwarancji zatrudnienia. Zawarto też porozumienie z Centrum Kształcenia Zawodowego w Jastrzębiu Zdroju i Miastem Jastrzębie Zdrój, której przedmiotem było udostępnienie uczniom sztolni szkoleniowej KWK „Pniówek”, a powołana przez JSW fundacja udzielała wsparcia

⁶² Dane za lata 2017-2020.

⁶³ Program wprowadzony decyzją z Zarządu JSW S.A. z dnia 14 marca 2018 r., aktualizacja programu nastąpiła uchwałą nr 558/X/2020 z dnia 16 września 2020 r.

⁶⁴ Umowy zawarte z powiatem gliwickim (dot. ZSZ nr 2 w Knurowie), miastem Jastrzębie Zdrój (dot. ZSZ nr 3 i Technikum nr 4), Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych w Ornontowicach, miastem Rybnik (dot. Technikum nr 1, Branżowej Szkoły I stopnia w ZST w Rybniku), gminą Pawłowice (Zespół Szkół Ogólnokształcących), powiatem rybnickim (Technikum i Branżowej Szkoły I stopnia w ZST).

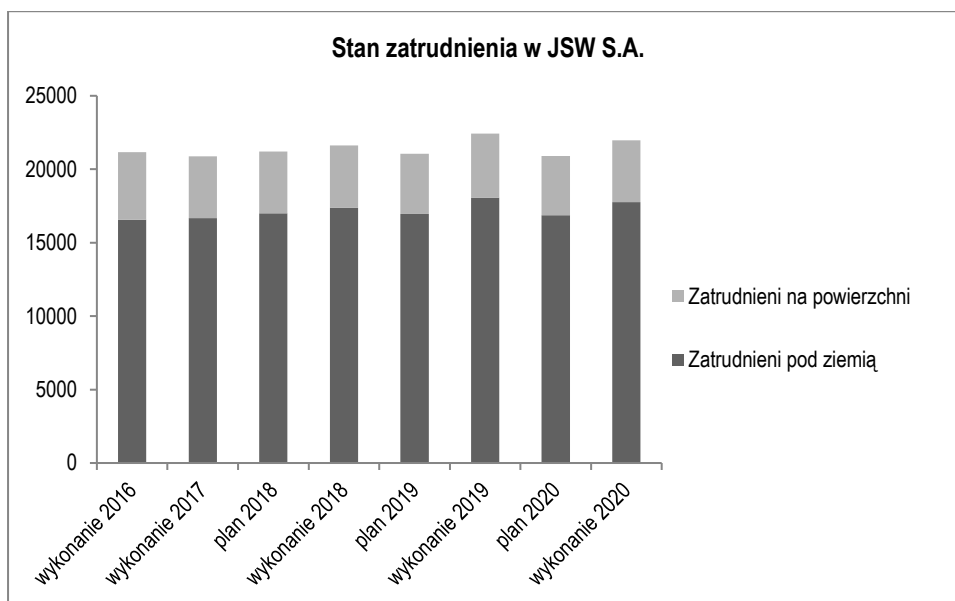
finansowego szkołom ponadpodstawowym, np. w zakresie modernizacji lub rozbudowy pracowni technicznych. Spółka zawarła też z Akademią Górniczo-Hutniczą i Politechniką Śląską porozumienia, w ramach których realizowane były staże wakacyjne oraz gwarancje zatrudnienia dla najlepszych absolwentów. JSW realizowała również doktoraty wdrożeniowe⁶⁵ oraz zawarła z Uniwersytetem Ekonomicznym w Katowicach porozumienie⁶⁶ dotyczące m.in. sprawowania opieki merytorycznej nad pracami absolwentskimi studentów.

Polityka kadrowa Spółki opierała się w znacznej części o zależną od JSW spółkę Szkolenie i Górnictwo Sp. z o.o.⁶⁷. Spółka ta zawarła m.in. umowę partnerską z Instytutem Badań Edukacyjnych i Zespołem Szkół Technicznych w Rybniku, której celem było wdrożenie rozwiązań Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji na poziomie regionalnym i lokalnym. W jej ramach opracowano też programy przyuczania do umiejętności dodatkowych dla zawodów branży górniczo-wiertniczej, a projekt ten realizowany był przez JSW-SiG. Wdrożono również projekty *Sektorowa Rama Kwalifikacje dla Górnictwa* oraz *SENSE VR*, których celem było opracowanie metody szkoleń dla górników opartej na wykorzystaniu adaptacyjnego środowiska. JSW-SiG przygotowała również i realizowała projekt w zakresie angażowania pracodawców

w organizację praktycznej nauki zawodów z branży ochrony i bezpieczeństwa osób i mienia.

(akta kontroli: Tom I, str. 137-154, Tom III str. 5-286)

Na podstawie danych ewidencyjnych Spółki ustalono, że w badanym okresie wielkość zatrudnienia w JSW, w rozbiciu na pracowników zatrudnionych na powierzchni i pod ziemią kształtowały się następująco:

W okresie objętym kontrolą zatrudnienie w JSW zwiększyło się w stosunku do planów za poszczególne lata⁶⁸:

⁶⁵ W ramach doktoratów wdrożeniowych JSW S.A. zawierała umowy trójstronne o współpracy w zakresie realizacji doktoratu, którego stronami były JSW S.A., Politechnika Śląska oraz doktorant.

⁶⁶ Porozumienie o współpracy zostało zawarte z dnia 11 października 2021 r.

⁶⁷ Dalej: JSW SiG Sp. z o.o.

⁶⁸ W kategorii „zatrudnieni na powierzchni” uwzględnieni są pracownicy przeróbki mechanicznej węgla (43 osoby w 2018 r. i 34 w 2019 r.). W 2020 r. liczba zatrudnionych pracowników przeróbki mechanicznej węgla spadła o 28 osób w stosunku do wielkości planowanych na ten rok.

- w roku 2018 r. o 418 osób, z czego 356 osób zatrudnionych pod ziemią i 62 osoby zatrudnione na powierzchni;
- w roku 2019 o 1382 osoby, z czego 1127 osób zatrudnionych pod ziemią i 255 osób na powierzchni;
- w 2020 r. o 1062 osoby, z czego 896 osób zatrudnionych pod ziemią i 166 osób na powierzchni.

Liczba zatrudnionych pracowników posiadających uprawnienia emerytalne zmniejszała się w stosunku do przyjętych założeń kolejno o 257 osób w 2018 r., 126 w 2019 r. i 146 w 2020 r.

W latach 2018 i 2019 Spółka zwiększyła - w stosunku do wartości zaplanowanych na poszczególne lata - wydatki na podnoszenie kwalifikacji pracowników o 21,8% w 2018 r., o 130,8% w 2019 r. W 2020 r wydatki na podniesienie kwalifikacji spadły o 9,1 % w stosunku zaplanowanych.

Kierownik Zespołu Rekrutacji, Szkoleń i Spraw Socjalnych JSW wyjaśniła, że: *Spadek wartości wydatków pomiędzy 2020 rokiem, a pozostałymi latami, wynika z tego, że w dniu 20.03.2020 r. Minister Zdrowia ogłosił w Polsce stan epidemii wywołanej wirusem Covid-19, co skutkowało odwołaniem wszystkich szkoleń, kursów, konferencji itp. mających formę stacjonarną. Znaczna część odwołanych wydarzeń nie mogła zostać przeprowadzona w formie online ze względu na swoją specyfikę lub z uwagi na fakt, iż firmy szkolące nie były przygotowane na taką formę prowadzenia zajęć. Ponadto, wielu pracowników JSW SA zaraziło się wirusem Covid-19 i nie było w stanie świadczyć pracy.*

(akta kontroli: Tom II str. 54-55, Tom III str. 728-752)

Liczba zatrudnionych pracowników z wykształceniem średnim w stosunku do wielkości planowanych na poszczególne lata okresu objętego kontrolą wzrosła odpowiednio o 360, 855 i 731 osób. Natomiast zatrudnienie osób z wykształceniem wyższym i licencjackim wzrosło odpowiednio o 148, 491 i 437 osób. W latach 2018 i 2020 spadła natomiast liczba zatrudnionych z wykształceniem zawodowym i niższym, kolejno o 89 i 108 osób⁶⁹.

Kierownik Zespołu Kadr i Polityki Zatrudnienia wyjaśniła, że: *różnice wykonanych stanów zatrudnienia w stosunku do zaplanowanych w strategii i ujętych w materiale przekazanym do ARP wynikały z podpisanego porozumienia pomiędzy JSW S.A. a Reprezentatywnymi Organizacjami Związkowymi postanawiającego, iż pracownicy JSW SiG będą sukcesywnie przenoszeni do Jednostek Organizacyjnych JSW S.A. w celu wzmocnienia brygad przodkowych i ścianowych kopalń Spółki, na zasadzie alokacji wewnątrz Grupy Kapitałowej JSW, działań organizacyjnych w celu ograniczenia negatywnych dla kopalń JSW S.A. skutków słabego potencjału firm zewnętrznych wykonujących m.in usługi górnicze, odmetanowania, uwzględnienia w planach wszystkich osób, które nabywają uprawnienia emerytalne – część pracowników nie korzysta z tego uprawnienia, podpisanych porozumień ze szkołami, w wyniku których w struktury JSW S.A. zostali zatrudnieni absolwenci szkół zawodowych, średnich i wyższych. Ponadto wskazała, że (...) zmienność warunków technicznych, ekonomicznych oraz zasobów ludzkich w branży górniczej jest bardzo wysoka i nie da się przewidzieć wielu elementów przy planowaniu długoterminowym. W górnictwie sprawą nadrzędną jest bezpieczna realizacja założonych zadań produkcyjnych, w związku z tym plan opracowywany na każdy kolejny rok jest bardziej miarodajny i realny do wykonania. (...)*

(akta kontroli: Tom III, str. 545-546, 728-752)

⁶⁹ W 2019 r. liczba pracowników z wykształceniem zawodowym wzrosła o 35 osób.

2.6 Cel szczegółowy nr 6 Programu: Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących.

W ramach zmniejszenia oddziaływania *Spółki* na środowisko JSW uruchomiła w KWK „Budryk”, na terenie VI szybu w Chudowie wykorzystującym metan, układ kogeneracyjny o mocy 2 MWe⁷⁰. W trakcie realizacji były też inwestycje polegające na budowie nowego układu o mocy 2 x 4 MWe oraz 2 MWe na terenie zakładu głównego oraz układu 2 x 4MWe na terenie szybu VI. Docelowo *Strategia* JSW zakładała wykorzystanie metanu w KWK „Budryk” na poziomie 68 mln m³ rocznie w jednostkach kogeneracyjnych o łącznej mocy 28 MW i w ciepłowniach, zastępując tym samym inne paliwa pierwotne. Energia wyprodukowana w tych układach wykorzystana będzie na terenie kopalni i innych zakładach GK.

W Ruchu „Knurów” inwestycje takie polegały na rozbudowie infrastruktury umożliwiającej wytwarzanie przez JSW energii elektrycznej i ciepłej z wykorzystaniem metanu pozyskiwanego w procesie odmetanowania. W ramach tego JSW zmodernizowała stację odmetanowania w kopalni i rozbudowała ją o czwartą dmuchawę, a w wyrobiskach podziemnych został zabudowany rurociąg do przesyłu gazu z Ruchu „Szczygłowice”. W zabudowane też zostały agregaty gazowe o mocy 3 x 4 MWe, z których oprócz energii elektrycznej, pozyskiwane ma być również ciepło do systemów klimatyzacyjnych, przy czym rozpoczęcie budowy klimatyzacji centralnej zaplanowane zostało na przełomie roku 2022/2023.

W ramach ograniczenia zużycia energii w Ruchu „Szczygłowice” zrealizowano wyburzenie łaźni, zbiorników zużytej wody i pomieszczenia gospodarczego, a w celu wykorzystania metanu w wyrobiskach podziemnych został zabudowany rurociąg do jego przesyłu do Ruchu „Knurów”. Przeprowadzono też prace w zakresie: wykonania dwóch otworów dla odmetanowania pokładów węgla, budowy estakady do przesyłu energii elektrycznej pomiędzy budynkami rozdzielni głównej RG 6 kV, a terenem do zabudowy agregatów gazowych. *Strategia* JSW zakładała również budowę nowej, powierzchniowej stacji odmetanowania na terenie Ruchu „Szczygłowice”, która została wybudowana w 2021 r.

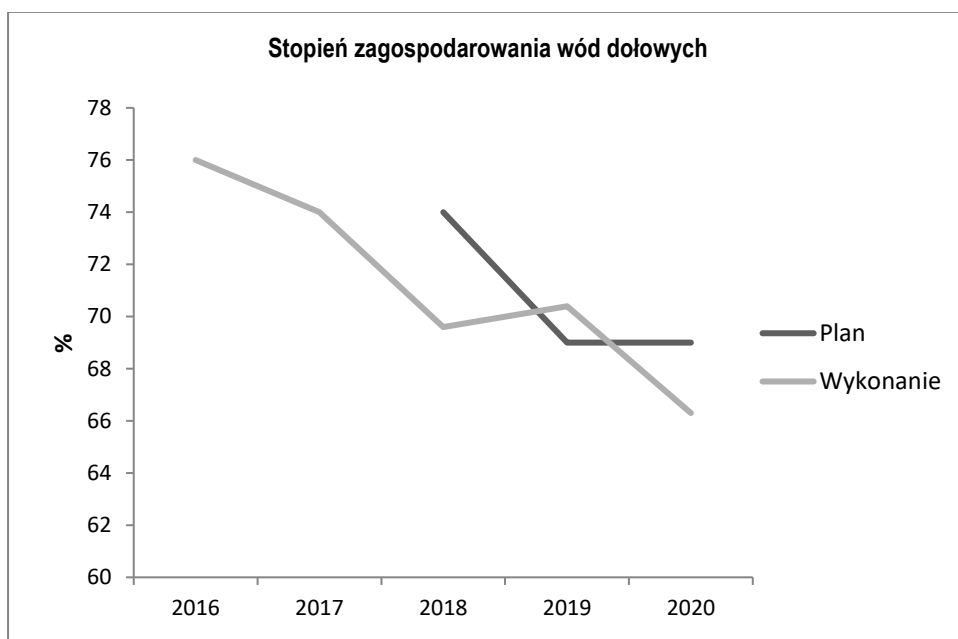
W ramach zmniejszenia oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenia wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących JSW zawarła dla poszczególnych kopalń umowy na odbiór i odprowadzanie zasolonych wód dołowych poprzez system retencyjno-dozujący „Olza” do rzeki Odry. W ramach tych umów następowało m.in. pompowanie zasolonych wód pochodzących z kopalń do budynków stacji przygotowywania mieszaniny doszczelniającej z pyłów elektrownianych, służącej do celów profilaktyki przeciwpożarowej. Woda dołowa była również pompowana do kopalnianych zakładach przeróbki mechanicznej węgla⁷¹.

(akta kontroli: Tom I, str. 279-280)

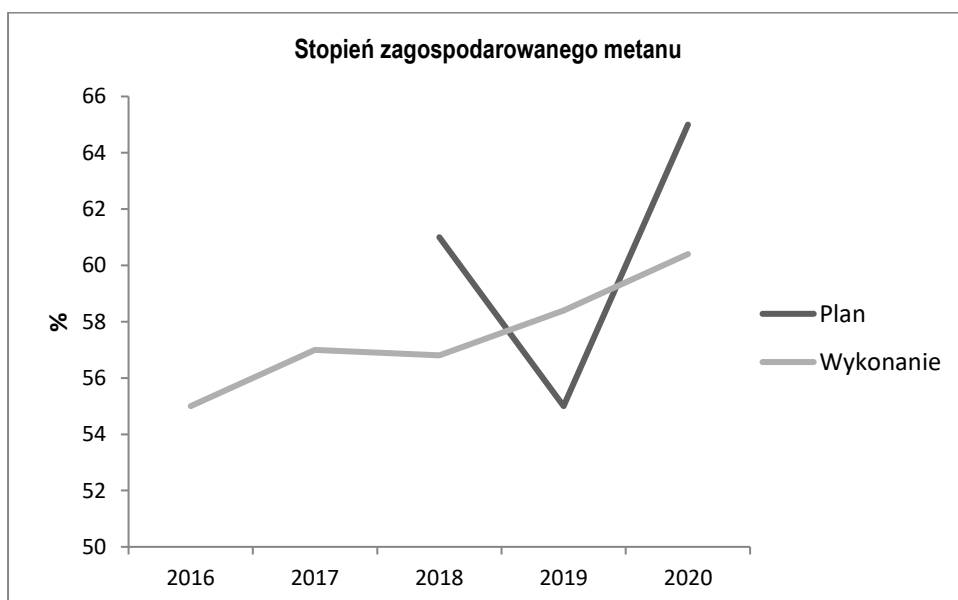
Działania *Spółki* zmierzające do zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko obrazują poniższe wskaźniki:

⁷⁰ Megawat mocy elektrycznej.

⁷¹ Zwanych dalej: „ZMPW”.

W 2018 i 2020 roku stopień zagospodarowania wód dołowych nie osiągnął wielkości planowanych. W 2018 r. był niższy od zakładanego o 6,3%, a w 2020 r. o 4,5%. *Strategia* JSW w zakresie ochrony wód powierzchniowych przed zasoleniem zakładała między innymi ograniczenie ilości i ładunku zasolonych wód dołowych odprowadzonych do cieków powierzchniowych, w szczególności poprzez ich maksymalne wykorzystanie do celów technologicznych kopalń oraz w wyrobiskach podziemnych w prewencji pożarowej. W 2019 r. *Spółka* wykorzystwała 70,4% wód dołowych powstałych w procesie wydobywania węgla przekraczając tym samym wielkości zakładane w planie na ten rok o 1,4%.

W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza *Spółka* dążyła do maksymalnego zagospodarowania metanu uwolnionego w procesie wydobywczym. Wykorzystanie przez JSW metanu było niższe od wielkości jakie zakładano w 2018 i 2020 roku odpowiednio o 7,2% i 7,5%, natomiast w 2019 r. *Spółka* przekroczyła wielkości planowane o 7%.

W zakresie gospodarki odpadami jednym z celów zakładanych w *Strategii* było zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów i maksymalne ich zagospodarowanie w podziemnych wyrobiskach górniczych. W latach 2018-2019 nie zagospodarowano odpadów wytworzonych w procesie wydobywania węgla w wielkościach zakładanych. W 2018 r. stopień zagospodarowania odpadów wydobywczych i mas skalnych był niższy od zakładanego o 2,1%, a w 2019 r. o 3,2%. Natomiast w 2020 r. *Spółka* przekroczyła wielkości planowane o 1,4%.

Strategia zakładała zabezpieczenie środowiska przed negatywnym oddziaływaniem nagromadzonych odpadów wydobywczych oraz przywrócenie jego walorów przyrodniczych i krajobrazowych poprzez rekultywację biologiczną i techniczną opartą na metodach zazielenia, gwarantujących osiągnięcie efektów ekologicznych. W okresie objętym kontrolą stopień zagospodarowania terenu mierzony ilorazem powierzchni zagospodarowanego terenu pogórniczego do powierzchni terenu objętego pracami rekultywacyjnymi i zagospodarowaniem systematycznie wzrastał, aż do zakończenia w 2020 r. wszystkich prac na terenach objętych rekultywacją i zagospodarowaniem.

(akta kontroli., Tom III str. 728-752)

2.7 Cel szczegółowy nr 7 Programu: Innowacje w górnictwie węgla kamiennego. Stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa.

W ramach poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz promocji BHP *Spółka*:

- wdrożyła w KWK „Pniówek” system nadzoru logistyki transportu z automatyczną lokalizacją jednostek transportowych;
- we wszystkich kopalniach *Spółki* dokonano rozbudowy systemów dołowej łączności radiowej w oparciu o technologię kabla promieniującego w cyfrowej wersji bezprzewodowej, rozbudowano magistralę sieci światłowodowej w podziemnych wyrobiskach dołowych oraz zakupiono ucieczkowe aparaty tlenowe i treningowe wraz ze szkoleniem;
- w KWK „Knurów-Szczygłowice” wdrożono bezprzewodową łączność ratowniczą [...] TP, z możliwością jej wykorzystania przy akcjach ratowniczych również w innych kopalniach *Spółki*.

Ponadto, Ruch „Borynia” realizował badania rynku i przygotowywanie dokumentacji przetargowej w związku z budową systemu identyfikacji i lokalizacji pracowników przebywających pod ziemią⁷².

JSW opracowała i zamieściła na swojej stronie internetowej⁷³ katalog opisowo-rysunkowy obuwia, odzieży, sprzętu i środków ochrony indywidualnej.

W okresie objętym kontrolą *Spółka* opracowała też zestaw rozwiązań z zakresu automatyzacji i cyfryzacji procesu planowania, wydobycia i przetwórstwa wraz z inteligentnymi systemami monitorowania zagrożeń dla życia i zdrowia pracowników oraz infrastruktury produkcyjnej.

(akt kontroli: Tom I, str. 281)

Ponadto, wśród realizowanych przez *Spółkę* projektów mających na celu wprowadzanie innowacji i poprawę bezpieczeństwa pracy znalazły się m.in. projekty dotyczące:

- poprawy gospodarki środkami trwałymi⁷⁴,
- poprawy efektywności w zakresie transportu materiałów, maszyn i urządzeń w kopalniach JSW⁷⁵,
- rozbudowy Systemów Bezpieczeństwa IT/OT w kluczowych obszarach funkcjonalnych⁷⁶,
- optymalizacji procesu monitorowania wielkości i jakości produkcji⁷⁷,
- optymalizacji systemów obudowy wyrobisk korytarzowych w JSW⁷⁸,
- naziemnego składu materiałów wybuchowych w KWK „Budryk”⁷⁹.

Zakończono też projekty w zakresie:

- digitalizacji i automatyzacji procesu badania, jakości węgla i koksu (etap I)⁸⁰,
- poprawy procesu zarządzania środkami produkcji (etap I)⁸¹,
- samodzielnej obudowy kotwowej (etap I i II)⁸².

(akt kontroli: Tom I, str. 282)

W ramach realizowanych zadań pozostających w związku z innowacjami JSW powołała, z początkiem 2019 r., zespół zadaniowy, który wypracował koncepcję wdrożenia pilotażowego oprogramowania w zakresie podziemnej wentylacji [...] TP

⁷² Opracowano wymagania techniczne i wysłano zapytania ofertowe do sześciu firm.

⁷³ <https://www.jsw.pl/dla-kontrahentow/dokumenty-do-pobrania>

⁷⁴ Projekt mający na celu usprawnienie procesów zarządzania majątkiem *Spółki*.

⁷⁵ Celem projektu była m.in. poprawa efektywności transportu do przodków chodnikowych (transport kolejkami podwieszanymi) oraz optymalizacja całego procesu logistyki.

⁷⁶ [...] TP

⁷⁷ Projekt przewidywał pilotażowe wdrożenie na KWK „Budryk” dwóch analizatorów zintegrowanych z wagami, zabudowanych na odstawach rejonowych ze ścian, umożliwiających dokładne rozzeznanie ilości wydobycia oraz jakości urobku wychodzącego.

⁷⁸ Projekt miał na celu ocenę potencjału zmniejszenia kosztów eksploatacji poprzez zmniejszenie kosztów związanych z drażeniem i utrzymaniem wyrobisk chodnikowych. Wypracowane w ramach projektu rozwiązania miały posłużyć za standard drażenia wyrobisk w obudowie podporowej lub mieszanej w JSW.

⁷⁹ Projekt zakładał wybudowanie i uruchomienie naziemnego składu materiałów wybuchowych.

⁸⁰ W ramach projektu wypracowano rekomendacje w zakresie digitalizacji przepływu informacji w procesie badania jakości.

⁸¹ W ramach projektu uzyskano standaryzację prezentacji danych pozyskiwanych z systemu SZYK2 celem dostarczenia kierownictwu JSW S.A. oraz poszczególnych zakładów, aktualnych informacji o stanie środków produkcji wykorzystywanych we wszystkich kopalniach, stworzono graficzne dashbordy o stanie środków produkcji oraz zautomatyzowano procesy tworzenia raportów.

⁸² Projekt miał na celu zmniejszenie kosztów drażenia poprzez zmniejszenie kosztów obudowy i transportu oraz zwiększenia stopnia bezpieczeństwa drażenia wyrobisk. W ramach projektu pozyskano wyniki badań kombajnu Bolter Miner oraz możliwości drażenia w SOK (samodzielnej obudowie kotwowej).

W okresie objętym kontrolą w *Spółce* wdrożono I etap tzw. systemu RCM służącemu poprawie efektywności monitoringu parametrów pracy maszyn i urządzeń w kopalniach JSW. W ramach projektu *Spółka* zakupiła i ułożyła około 165 km kabla światłowodowego umożliwiającego transmisję parametrów pracy kluczowych maszyn na dole kopalń, doposażono wybrane maszyny i urządzenia o systemy udostępniające parametry pracy, uruchomiono Centralny Serwer Danych Technologicznych stanowiący główne źródło informacji o pracy maszyn i urządzeń, a także zautomatyzowano procesy gromadzenia i przetwarzania danych wykorzystywanych w analizach efektywności pracy maszyn i urządzeń.

(akta kontroli: Tom I str. 235-236)

W ramach wdrażania rozwiązań innowacyjnych, JSW zawarła umowę⁸³ ze spółką JSW IT Systems Sp. z o.o.⁸⁴, której przedmiotem było wykonanie usługi wdrożenia i udostępnienie Systemu Elektronicznego Obiegu Dokumentów (EOD). [...] TP

(akta kontroli: Tom II str. 31)

Spółka zawarła też z podmiotem zewnętrznym z umowę, której przedmiotem były usługi wdrożenia *Strategii* GK w zakresie rozwoju innowacji. W ramach tego projektu wykonano zadania polegające na optymalizacji ścieżek prowadzenia projektów w obszarze innowacji oraz powołania kluczowych ciał decyzyjno-doradczych⁸⁵, a także opracowanie modelu funkcjonowania obszaru badania, rozwoju i innowacji. Projekt został zakończony 29 maja 2018 r.

(akta kontroli: Tom I str. 236)

JSW opracowała również system monitorowania podporności sekcji obudowy zmechanizowanej pracujących w funkcjonujących kompleksach ścianowych. Za pośrednictwem urządzeń znajdujących się na obudowach wysyłane są dane w zakresie sił, jakie na nie działają, a informacje podlegają analizie w Centrum Zadaniowym Analizy Danych JSW w celu wyeliminowania ryzyk związanych z wystąpieniem obwałów stropu lub awarii obudów i spowodowanych tym przestoju kopalni.

(akta kontroli: Tom I str. 209-227, 236)

W okresie objętym kontrolą realizowano też projekt w zakresie modernizacji i unowocześnienia dyspozytorni zakładowych i sztabu akcji ratowniczej (SAR) w Ruchach „Zofiówka” i „Borynia” oraz w KWK „Pniówek”. Projekt ten realizowany był przez JSW-ITS na podstawie składanych zamówień.

(akta kontroli: Tom I str. 163-164, 236)

W ramach współpracy *Spółki* z JSW-ITS, zbudowano hurtownię danych i platformy *big-data* dla obszaru OT. W ramach projektu stworzono infrastrukturę i opracowano narzędzia do zasilania i bieżącej aktualizacji hurtowni danych/big data. Opracowana i uruchomiona produkcyjnie hurtownia danych OT wykorzystywana jest przede wszystkim w Centrum Zaawansowanej Analityki Danych (CZAD) oraz w innych projektach np. *Monitoring Podporności Obudowy Zmechanizowanej*. Aktualnie JSW ponosi miesięczne koszty utrzymania i rozwoju tego rozwiązania w ramach karty usług UB-19 Umowy Serwisowej (SLA) Kompleksowej Obsługi Informatycznej JSW.

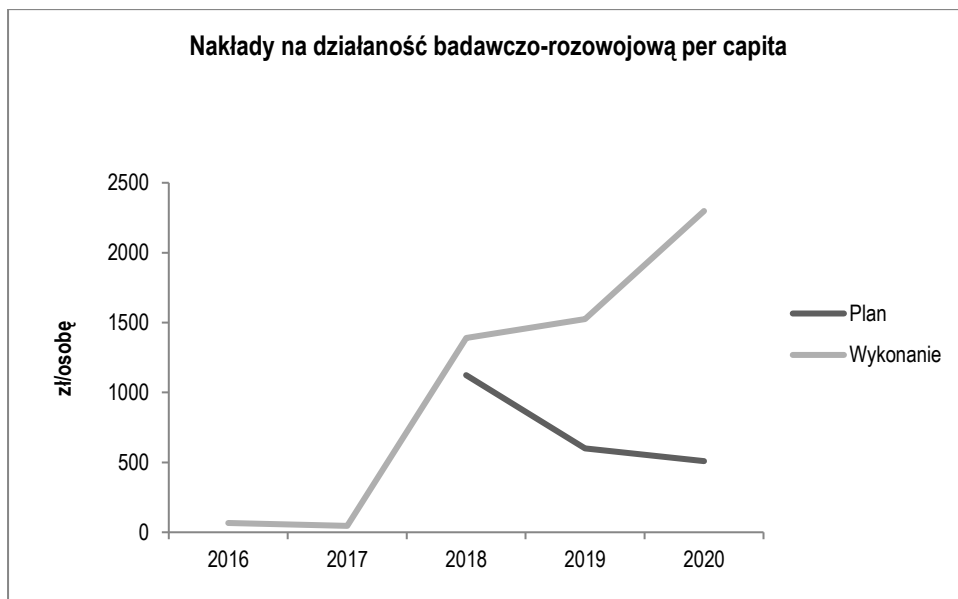
(akta kontroli: Tom I str. 259)

⁸³ Umowa z 1 sierpnia 2019 r.

⁸⁴ Spółka należąca do GK, zwana dalej: „JSW-ITS”.

⁸⁵ Rady Naukowej, której głównym zadaniem było rekomendowanie kluczowych obszarów badawczych dla GK JSW i wspieranie jej w ekosystemie naukowym. Strategicznego Komitetu Innowacji rekomendującego Zarządowi *Spółki* projekty obszaru badawczo-rozwojowo-innowacyjnego. Komitetu oceny Projektów badawczo-rozwojowo-innowacyjnych.

Poniesione przez Spółkę nakłady na działalność badawczo-rozwojową prezentuje poniższy wykres:

Spółka rok do roku ponosiła wyższe niż zakładano nakłady na działalność badawczo-rozwojową na zatrudnionego. W 2018 r. nakłady te były wyższe o 23,8%, w 2019 r. o 154,8%, a w 2020 r. o 351,5%.

W zakresie realizacji zadań i projektów, JSW w latach 2018 i 2019 wykonała odpowiednio o cztery i o jeden projekty/zadania mniej niż zakładano, natomiast w 2020 r. takich zadań/projektów wykonano o 25 więcej.

(akta kontroli: Tom III str. 728-752)

2.8 Cel szczegółowy nr 8 Programu: Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego.

Działaniami zmierzającymi do realizacji tego celu były poprawa jakości produkowanego węgla, m.in. poprzez modernizację ZPMW⁸⁶, a także poprzez zakupy i modernizacje obudów zmechanizowanych, modernizację i zakupy maszyn urabiających, w tym kombajnów ścianowych, modernizację oraz zakupy maszyn i urządzeń transportu dołowego, w tym przenośników taśmowych.

W przypadku kopalń KWK „Knurów–Szczygłowice” i KWK „Budryk” nakłady na modernizację ZPMW tych kopalń ponosiła w większości JZR⁸⁷.

(akta kontroli: Tom I str. 156)

Wskaźnikami służącymi do pomiaru stopnia realizacji tego celu były m.in. parametry jakościowe węgla, takie jak wartość opałowa, zawartość popiołu, siarki, wilgoci czy spiekalność.

W okresie objętym kontrolą dwa spośród czterech wskaźników jakości węgla energetycznego tj. wartość opałowa ($Q_{i,r}$), zawartość siarki ($S_{i,r}$), wskazywały na poprawę jakości wydobywanego węgla w odniesieniu do wielkości tych wskaźników przyjętych w planach. Wartość opałowa wzrastała w stosunku do przyjętych założeń

⁸⁶ M.in.: KWK „Pniówek” – modernizacja osadzarek miałowych, Ruch „Borynia” – instalacja do odwadniania odcieków z wirówek, Ruch „Zofiówka” – modernizacja węzła wzbogacania mialu.

⁸⁷ Jastrzębskie Zakłady Remontowe Sp. z o.o. – spółka córka JSW S.A., zwana dalej „JZR”. W dniu 30 czerwca 2016 r. aktem notarialnym JSW przeniosła na rzecz JZR prawa użytkowania wieczystego gruntu, własności budynków i urządzeń oraz innych środków trwałych znajdujących się w ewidencjach środków trwałych Ruchu „Szczygłowice”, Ruchu „Knurów” oraz KWK „Budryk”.

o 3,3% w 2018 r., o 2,4% w 2019 r. i o 4,6% w 2020 r., natomiast zawartość siarki spadała odpowiednio o 12,9%, 15,7% i 24,3%. [...] TP

W przypadku wydobywanego węgla koksowego korzystniej ukształtowały się wskaźniki zawartość popiołu (A^d) i zawartość siarki (S_t^d), przyjmując wielkości niższe od zakładanych. [...] TP

Dyrektor Biura Jakości JSW wyjaśnił, że realizacja celu strategicznego związanego ze zwiększeniem uzysku węgla koksowego w praktyce wiąże się z pełnym wzbogaceniem najdrobniejszych ziaren urobku, które są silnie higroskopijne. Jednocześnie wydobycie węgla kamiennego prowadzone jest w pokładach coraz niżej zalegających, które charakteryzują się mniejszą twardością i zwięzłością. W efekcie tego zjawiska, udział najdrobniejszych frakcji w całkowitym wolumenie urobku wzrasta, przekładając się tym samym na wzrost wilgotności węgla.

(akta kontroli: Tom II str. 35, Tom III str. 728-752)

2.9 Cel szczegółowy nr 9 Programu: *Wyeliminowanie skutków dotychczas prowadzonych działań restrukturyzacyjnych.*

Zadania wskazane w ramach celu dotyczącego wyeliminowanie skutków dotychczas prowadzonych działań restrukturyzacyjnych nie dotyczyły JSW.

2.10 Cel szczegółowy nr 10 Programu: *Ujednolicenie, uelastycznienie i uproszczenie systemów wynagradzania (do końca 2018 r.) i jego wprowadzenie (od 2019 r.).*

JSW nie posiadała wiedzy na temat prac w zakresie opracowania ponadzakładowego układu zbiorowego pracy. W ramach ujednolicania elementów płacowych w JSW zawarto z działającymi w Spółce związkami zawodowymi porozumienia dotyczące wynagrodzeń: za pracę w dni wolne, niedziele i święta, za czas choroby, za czas urlopu⁸⁸, z *Karty Górnika*⁸⁹ oraz dotyczące odpraw pośmiertnych⁹⁰, posiłków profilaktycznych⁹¹, deputatów węglowych⁹², a także dotyczące biletów z *Karty Górnika* oraz pomocy szkolnych⁹³.

[...] TP

(akta kontroli: Tom I str. 166-168)

W okresie objętym kontrolą udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla przedstawiał się następująco:

⁸⁸ Porozumienie z dnia 19 lutego 2018 r.

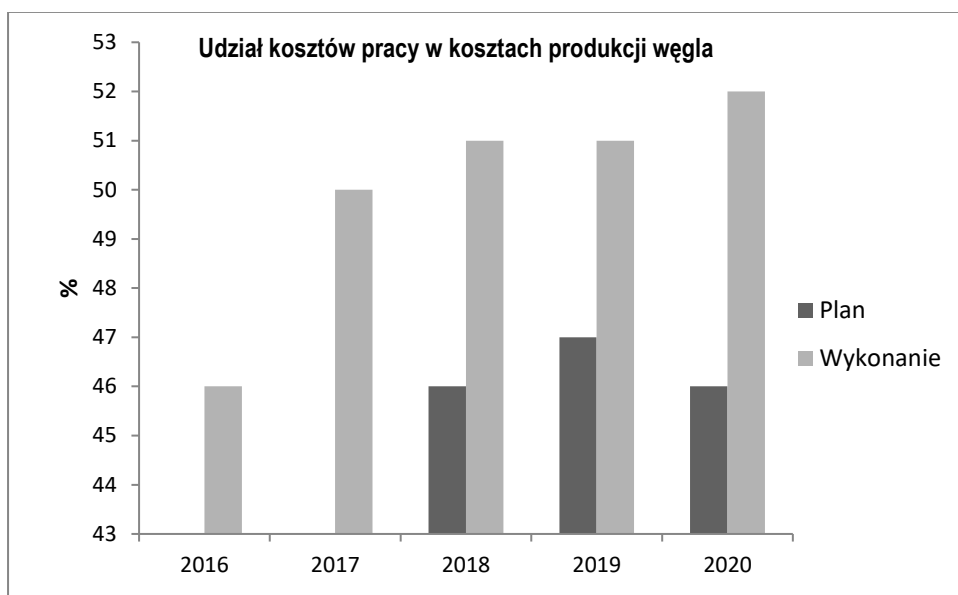
⁸⁹ Porozumienie z dnia 11 czerwca 2018 r.

⁹⁰ Porozumienie z dnia 16 maja 2018 r.

⁹¹ Porozumienie z dnia 24 października 2019 r. oraz z dnia 6 listopada 2019 r.

⁹² Porozumienie z dnia 27 grudnia 2017 r.

⁹³ Porozumienie z dnia 28 marca 2018 r.

W okresie objętym kontrolą udział kosztów pracy w kosztach produkcji węgla przekroczył wielkości zakładane o 10,9% w 2018 r., 8,5% w 2019 r. i 13,0% w 2020 r.

Dyrektor Centrum Usług Wspólnych oraz Koordynator ds. Strategii Płacowej wyjaśnił, że: *Przyczynami wzrostu kosztów pracy w kosztach produkcji węgla były wzrost liczby zatrudnionych, wypłacone (na bazie Porozumień ze Związkami Zawodowymi z dnia 11.06.2018 r. i 02.07.2019 r.) świadczenia nieperiodyczne, tj. nadpłaty elementów płacowych (14-ta pensja i deputat węglowy za 2016 r.) oraz nagroda pieniężna wypłacona w 2019 roku, a także wzrost wynagrodzeń od czerwca 2018 o 10% i ujednoczenie zasad naliczania dodatku stażowego (Karta Górnika). Porozumieniem z 19.02.2018 r. ujednoczono także do najbardziej korzystnych zasad, sposób naliczania wynagrodzenia za pracę w niedziele i święta. Wpływ na wzrost udziału kosztów pracy do kosztów produkcji węgla w 2020 roku miała również sytuacja związana z pandemią koronawirusa. Z kosztów produkcji węgla zostały wyłączone koszty związane z Covid-19 (m.in. koszty pracy dotyczące dniówek za czas kwarantanny, chorobowego, badania).*

Spółka zrealizowała natomiast założenia w zakresie udziału w kosztach pracy składników zmiennych wynagrodzenia (premie, nadwyżki akordowe).

(akta: Tom II str. 7, Tom III str. 728-752)

3. Informacje przekazywane przez Spółkę do ARP i ME/MAP

W ramach realizacji Programu JSW przekazywała na wniosek ME/MAP do ARP corocznie informacje w zakresie wykonania wskaźników pozostających w związku z jego celem głównym oraz celami szczegółowymi. Informacje te były przekazywane w formie elektronicznej oraz papierowej w terminach wskazanych przez Departament Górnictwa ME/MAP. Wyjątek stanowiła informacja za rok 2020 r., którą przekazano z jednodniowym opóźnieniem⁹⁴.

P.o. Dyrektora Biura Strategii JSW oraz Prezes Zarządu wyjaśnili, że przesunięcie terminu wysyłki informacji za 2020 r. zostało uzgodnione telefonicznie z ARP i wynikało z „procedowania korporacyjnego” pisma.

(akta kontroli: Tom I str. 40, 262, Tom III str. 728-752)

⁹⁴ Wskazany przez ME termin przekazania informacji - do 11 maja 2021 r., a została ona przekazana 12 maja 2021 r.

Nie wszystkie przekazywane przez Spółkę do ARP informacje w zakresie wykonania wskaźników w związku z realizacją Programu były prezentowane jednolicie lub zgodnie z przedłożoną do badania dokumentacją źródłową.

I tak:

- raportowany do ARP w ramach Celu szczegółowego nr 2, wskaźnik „wynik ze sprzedaży węgla, koksu i produktów koksopochodnych” przedstawiony przez Spółkę za lata 2018 i 2019 nie zawierał narzutu kosztów administracyjnych i sprzedaży, które były uwzględnione w sprawozdaniu za 2020 r.

Kierownik Zespołu Planowania i Analiz JSW S.A. wyjaśnił, że sporządzając wykonanie z celów za 2020 rok w pozycji dotyczącej koksu i koksopochodnych dodane zostały koszty administracyjne oraz sprzedaży. Uzupełniając dane za lata 2018-2019 kierowano się podejściem zgodnym z podejściem planistycznym, gdzie jednak ze względu na brak tak szczegółowych pozycji w momencie planowania ich nie wskazano. W mojej ocenie dane, jakie zaprezentowałem w 2020 r. lepiej odzwierciedlają wskazaną kategorię.

(akta kontroli: Tom I str. 263, Tom II str. 67-68)

- raportowane do ARP w ramach Celu szczegółowego nr 4, wielkości składowe wskaźnika odtworzenia zasobów w latach 2018-2019 wykazano w sposób odmienny niż w 2020 r.

Kierownik Zespołu Geologii i Koncesji JSW wyjaśnił, że: *nie mając precyzyjnych informacji, jakiego typu dane należy podawać w tym wierszu uznałem, że właściwszym sposobem będzie prezentowanie ich nie tak jak wcześniej, czyli analogicznie jak dla produkcji węgla, ale wg obmiarów geologiczno-mierniczych, ujętych w operatach ewidencyjnych poszczególnych złóż węgla kamiennego. W ten sposób do prezentacji danych w zakresie wydobycia w 2020 r. przyjąłem wyłącznie czysty węgiel z przerostami do 5 cm, jaki przyjmowany jest do opłaty eksploatacyjnej. Za lata 2018 i 2019 r. powyższe dane, w celu zachowania konsekwencji winny być skorygowane. Natomiast chciałem ponownie podkreślić, że nawet na ten moment nie mam 100% pewności czy wnioskującemu o wypełnienie tabeli chodziło o dane jak wyżej wskazałem.*

(akta kontroli: Tom I str. 263, Tom II str. 62-63)

- w raportowanym do ARP w ramach Celu szczegółowego nr 5 wskaźniku dotyczącym wydatków na podnoszenie kwalifikacji pracowników nie uwzględniono wszystkich wydatków poniesionych w tym zakresie w latach 2018-2020.

Kierownik Zespołu Rekrutacji, Szkoleń i Spraw Socjalnych JSW S.A. wyjaśniła, że: *podane wartości wydatków nie były zgodne ze stanem faktycznym, gdyż ze względu na brak interpretacji w zakresie sposobu przeliczania wartości wydatków na 1 000 pracowników (taki nagłówek znajduje się nad tabelą dotyczącą wydatków poniesionych na podniesienie kwalifikacji pracowniczych), dokonano niewłaściwych przeliczeń. Wartości wydatków poniesione na podniesienie kwalifikacji pracowniczych podawane są przez Biuro Zarządu JSW SA za całą Jastrzębską Spółkę Węglową SA tzn. zawierają dane z poszczególnych kopalń oraz Zakładu Wsparcia Produkcji. W związku z tym, po analizie dokonanej w trakcie kontroli NIK, okazało się, że każdy zakład JSW SA przyjął własny sposób przeliczeń, co spowodowało zawyżenie kosztów szkoleń.*

(akta kontroli: Tom I str. 263-264, Tom II str. 54-55)

- raportowane do ARP w ramach Celu szczegółowego nr 6 wielkości wskaźnika „stopień ujętego metanu” były wyliczane niezgodnie z definicją zawartą dla tego wskaźnika.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że: *podana w tablicach ARP definicja w wskaźniku stopnia ujętego metanu jest błędna. Obliczanie wartości % stopnia ujętego metanu na jej podstawie prowadzi do uzyskania błędnych zawyżonych wartości. Prawidłowe brzmienie powinno być „Iloraz różnicy całkowitej ilości metanu wydzielonej w procesie eksploatacji węgla kamiennego i emisji metanu do atmosfery (w wentylacji) do całkowitej ilości metanu wydzielonej w procesie eksploatacji węgla kamiennego”.*

(akta kontroli: Tom I str. 264)

- zawarte w sprawozdaniach składanych do ARP w ramach Celu szczegółowego nr 7 dane dotyczące wskaźnika „nakłady na działalność badawczo-rozwojową” wskazano w latach 2018 i 2020 w wielkościach odmiennych niż wykazano je w sprawozdaniach do Głównego Urzędu Statystycznego.

Kierownik Zespołu Projektów Innowacyjnych wyjaśnił, że: *w 2018 r., nie mając informacji, jakie dane należy podawać w tych pozycjach uznałem, że właściwszym sposobem będzie prezentowanie ich nie tak jak w sprawozdaniach składanych do GUS tylko z ograniczeniem nakładów poniesionych przez kopalnie. Powodem takiego podejścia było powołanie w strukturach GK JSW Spółki JSW Innowacje, która w zamierzeniach miała zarządzać całym obszarem B+R+I w Grupie Kapitałowej JSW. W 2019 r. podjąłem decyzję, że właściwszym sposobem prezentowania danych do ARP w ramach Programu sektorowego będzie ujęcie całości wydatków JSW w tym zakresie. Z kolei w 2020 r. powiększono te wydatki jeszcze o te związane z częścią wynagrodzenia pracowników komórki Zespołu Rozwoju Innowacji. Mając na uwadze powyższe w mojej ocenie bardziej transparentnym będzie zaprezentowanie danych w tym zakresie za 2018 i 2020 r. zgodnie z tym, co JSW wykazało w sprawozdaniach PNT, składanych do GUS-u.*

(akta kontroli: Tom I str. 264-265, Tom II str. 32-33)

- wielkość raportowanego za 2019 r. do ARP, w ramach Celu szczegółowego nr 8 wskaźnika „węgiel wykorzystywany w procesach karbochemicznych” była niewłaściwa, a prawidłową wartość podano w wierszu, który nie dotyczył tego zagadnienia.

P.o. Dyrektora Biura Strategii wyjaśnił, że: *informacja wprowadzona do tablicy za 2019 r. w tym zakresie powinna zostać wprowadzona w wierszu poniżej.*

- całkowita zawartość wilgoci w węglu koksowym, przekazana do ARP, w ramach Celu szczegółowego nr 8 wskaźnika „jakości węgla koksowego” za 2020 r., podana została w sposób błędny, gdyż zamiast 9,16% wpisano 7,95%.

Dyrektor Biura Jakości JSW w powyższym zakresie wskazała, że *rozbieżność powstała z powodu omyłki – błąd podczas przenoszenia wyniku.*

(akta kontroli: Tom I str. 265, Tom II str. 21-28)

- wielkość raportowanego do ARP S.A. w ramach Celu szczegółowego nr 10 wskaźnika „udział składników zmiennych w kosztach pracy” za 2019 r. określona została nieprawidłowo, gdyż nie uwzględniono w niej składek na ubezpieczenia społeczne pracowników.

Koordynator ds. Strategii i Polityki Płacowej JSW wyjaśnił, że: *w sprawozdaniach za 2019 r., w pozycjach składników zmiennych kosztów wynagrodzeń razem, nadwyżek akordowych premii i innych składników*

zmiennych wynagrodzeń omyłkowo nie uwzględniono narzutu składek ZUS, co wpłynęło na wielkości wskaźnika.

(akta kontroli: Tom I str. 265, Tom II str. 8-9)

W dniu 25 listopada 2021 r. JSW dokonała korekt⁹⁵ wyżej wskazanych wskaźników uwzględniając stwierdzone rozbieżności.

(akta kontroli: Tom I str. 270-278)

4. Koszty realizacji Programu i pomoc finansowa na jego realizację

Koszty realizacji Programu były ponoszone zarówno przez JSW, jak i spółki zależne od niej wchodzące w skład GK.

W ramach realizacji poszczególnych celów szczegółowych:

1. *Odzyskanie i stabilizacja płynności, rentowności i efektywności ekonomiczno-finansowej sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym poprzez dostosowanie zdolności produkcyjnych do potrzeb rynku oraz możliwości eksportowych - w okresie objętym kontrolą JSW poniosła koszty w wysokości: 78 767,1 tys. zł,*
2. *Integracja pionowa górnictwa i energetyki oraz stworzenie efektywnego modelu grupy węglowo-koksowej - JSW poniosła koszty w wysokości: 211 910,1 tys. zł,*
3. *Zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu inwestycji tam, gdzie zapewnią one najwyższą efektywność ekonomiczną - JSW S.A. poniosła koszty w wysokości: 1 063 186,2 tys. zł,*
4. *Rozwój kompetencji pracowniczych i wiedzy - JSW poniosła koszty w wysokości: 26 248,1 tys. zł,*
5. *Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących - JSW poniosła koszty w wysokości: 320 674,3 tys. zł⁹⁶*
6. *Innowacji w górnictwie węgla kamiennego poprzez stworzenie tzw. inteligentnej kopalni, zapewniającej wysoki poziom bezpieczeństwa pracy – JSW poniosła koszty w wysokości: 114 966,0 tys. zł,*
7. *Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego - JSW S.A. poniosła koszty w wysokości: 80 625, 6 tys. zł.*

Łączna wysokość kosztów realizacji Programu, jakie Spółka poniosła w okresie objętym kontrolą wyniosła: 1 896 377,3 tys. zł.

(akta kontroli: Tom III str. 1-3)

W związku z realizacją Programu, w okresie objętym kontrolą Spółka zadeklarowała otrzymanie pomocy finansowej z:

- Ministerstwa Aktywów Państwowych o wartości 3 681,6 tys. zł⁹⁷ na pokrycie kosztów nadzwyczajnych;
- Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wartości 1 876,5 tys. zł⁹⁸ na pokrycie kosztów nadzwyczajnych;
- Polskiego Funduszu Rozwoju w wysokości 89 175,0 tys. zł⁹⁹ pożyczki preferencyjnej w ramach tzw. Tarczy finansowej.

⁹⁵ Korekty wysłano do ARP emailiem z dnia 25 listopada 2021 r.

⁹⁶ Kwota zawiera wydatki poniesione przez JSW na eksploatację kolektora „Olza” w ramach realizacji zbiorczego programu w zakresie wykorzystania wód/odpadów/kopaliny towarzyszącej. Program realizowany jest przez PGWiR.

⁹⁷ W 2018 r. – 1 786 263,71 zł, w 2019 r. – 1 895 331,60 zł.

⁹⁸ Pomoc otrzymana w 2019 r.

⁹⁹ W 2020 r. JSW S.A. otrzymała 173 600 000,00 zł, a zwrócono 1 483 340,00 zł. Kwota 89 175 000,00 zł została umorzona w dniu 24 września 2021 r.

Pomoc finansowa z MAP i ZUS dotyczyła wypłat ekwiwalentów pieniężnych z tytułu prawa do bezpłatnego węgla pracownikom zlikwidowanych kopalń.

W 2021 r. (do końca III kwartału) *Spółka* nie otrzymała pomocy finansowej w związku z realizacją *Programu*.

(akta kontroli: Tom I str. 35, 44-52)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 17 grudnia 2021 r.

Kontroler

Jacek Kordanowski

Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

.....